

ZPRÁVA O REALIZACI PILOTNÍHO PROJEKTU ARCHA - VYLODĚNÍ

Plzeň 2014

Obsah

1. Projektový záměr	3
1.1 Východiska projektu	3
1.2 Výzkum	4
1.3 Předkládaný projektový záměr Archa – vylodění.....	4
1.3.1 Cíle projektu Archa – Vylodění	4
1.3.2 Cílové skupiny projektu	5
1.3.3 Použité metody	6
1.3.4 Harmonogram a rozpočet projektu.....	7
2. Realizace pilotního projektu	7
2.1 Personální oblast projektu a jeho řízení.....	7
2.1.1 Složení týmu	8
2.1.2 Řízení týmu a projektové řízení	10
2.1.3 Kritické zhodnocení této oblasti projektu	11
2.2 Oblast prostředí pilotního projektu – pilotní školy	12
2.2.1 Obchodní akademie a ekonomické lyceum v Plzni	13
2.2.1.1 Důvody pro zapojení školy do projektu.....	13
2.2.1.2 Data o škole a její popis.....	13
2.2.1.3 Prezentace projektu pedagogickému sboru a žákům školy	14
2.2.2 Základní škola ul. Míru Rokycany	15
2.2.2.1 Důvody pro zapojení školy do projektu.....	15
2.2.2.2 Data o škole a její popis.....	15
2.2.2.3 Prezentace projektu pedagogickému sboru a žákům školy	16
2.2.3 Základní škola Kožlany.....	16
2.2.3.1 Důvody pro zapojení školy do projektu.....	16
2.2.3.2 Data o škole a její popis.....	17
2.2.3.3 Prezentace projektu pedagogickému sboru a žákům školy	17
2.2.4 Kritické zhodnocení této oblasti.....	18
2.3 Oblast působení preventisty v pilotní škole	19
2.3.1 Popis pracovní pozice „externí preventista /krizový intervent“ – náplň práce.....	21
2.3.1.1 Požadavky na pracovní pozici „externí preventista /krizový intervent ve škole“	21
2.3.1.2 Náplň práce krizového intervenanta ve škole	22
2.3.2 Obchodní akademie a ekonomické lyceum Plzeň	22

2.3.2.1	Primárně preventivní a prezentační aktivity na OA v Plzni	23
2.3.2.2	Intervenční aktivity na OA v Plzni	24
2.3.3	Základní škola Rokycany ul. Míru	25
2.3.3.1	Primárně preventivní a prezentační aktivity na ZŠ v Rokycanech	26
2.3.3.2	Intervenční aktivity na ZŠ v Rokycanech	28
2.3.4	Základní škola Kožlany	29
2.3.4.1	Primárně preventivní a prezentační aktivity na ZŠ v Kožlanech	29
2.3.4.2	Intervenční aktivity na ZŠ v Kožlanech	30
2.3.5	Kritické zhodnocení této oblasti	31
2.3.5.1	Zahájení realizace projektu	31
2.3.5.2	Komunikace externího preventisty s pedagogickým sborem	32
2.3.5.3	Komunikace externího preventisty s žáky	34
2.3.5.4	Komunikace externího preventisty s rodiči	37
2.4	Oblast tvorby komunikační strategie	38
2.4.1	Kritické zhodnocení této oblasti	39
2.4.1.1	Vznik komunikační strategie	39
2.4.1.2	Využití komunikační strategie ve školách	40
2.5	Oblast zapojení cílové skupiny odborníků v projektu	41
2.5.1	Kritické zhodnocení této oblasti	43
3.	Vyhodnocení projektu Archa - Vylodění	43
3.1	Vyhodnocení z pohledu vedení škol	44
3.2	Vyhodnocení z pohledu pedagogů	45
3.3	Vyhodnocení z pohledu žáků a studentů	45
3.4	Vyhodnocení z pohledu projektového týmu	47
Závěr	49
Přílohy	49

1. Projektový záměr

1.1 Východiska projektu

Záměr projektu Archa – Vylodění vznikl v září 2011, kdy Diakonie ČCE – středisko v Plzni úspěšně dokončila dvouletý projekt podpořený Nadací Sirius Centrum SOS Archa – krizové centrum pro děti, mládež a dospělé, jehož cílem byl rozvoj ambulantního krizového centra pro děti a mládež a také multidisciplinární spolupráce. Již v této době bylo patrné, že děti se uživateli služeb krizového centra stávaly především díky svým průvodcům, rodičům. Samostatně odborné služby využívaly spíše výjimečně, a to i přesto, že byly s těmito službami seznamovány při realizaci primárně preventivních aktivit a byly jim předávány informační materiály s kontakty. Z dotazníkového šetření, které bylo v rámci tohoto projektu realizováno, vyplynulo, že pro žáky je bezpečnější pro vytvoření důvěrného vztahu s možností se svěřit jejich přirozené sociální prostředí. Využití ambulantního krizového centra umístěného uprostřed města je navíc pro děti mladší 15 let značně nedostupné: často se po městě v tomto věku pohybují pouze za doprovodu svých rodičů, jejich pohyb mimo školu je monitorován rodiči či členy širší rodiny a návštěva takového pracoviště jistě vzbudí potřebu vysvětlení, navíc návštěva neznámého zařízení vyžaduje velkou odvahu. Z výše uvedeného důvodu tedy vyplynul projektový záměr – přiblížit krizovou pomoc dětem z ambulantního pracoviště do přirozeného prostředí žáků a studentů – tedy do škol. Důležitou myšlenkou byla i snaha o zapojení pedagogických pracovníků v péči o děti, které se z jakéhokoliv důvodu ocitají v nepříznivé situaci.

Centrum SOS Archa v té době spolupracovalo s téměř dvěma desítkami škol při realizaci aktivit primární prevence pro žáky základních a středních škol. Projekt „Podívej se kolem...“ se zaměřoval především na předávání informací dětem o tom, co je to krize a jak ji lze bezpečně překonat svépomocí či využitím odborné pomoci. Zkušenosti pracovníků, kteří tyto aktivity ve školách realizovali, ukazovaly, že se při „otevření“ citlivého tématu ve třídě množí případy, kdy se na ně žáci přímo ve škole začali obracet se svými problémy. Preventisté, díky opakovaným vstupům do tříd, se stali pro žáky známými a důvěryhodnými. První rozhovor s žákem na půdě školy pak umožnil navázání a předání tohoto žáka (v některých případech i s rodiči) do ambulantního krizového centra. Preventivní aktivity tak získaly rozměr záchytu a prvního rozhovoru v situaci, kterou dítě vnímalo jako obtížnou.

Východiskem pro daný projekt se v neposlední řadě staly také zkušenosti preventivních pracovníků, kteří ve školách naráželi na nezkušenost pedagogických pracovníků v případech, kdy se na ně obrátilo dítě v krizové situaci, příp. když sami objevili situaci, která byla pro dítě ohrožující. Ne vždy se dařilo navázat vhodnou spoluprací s pracovníkem OSPOD, příp. s další návaznou organizací poskytující např. sociální služby. Pedagogičtí pracovníci mají často zkušenosti s problémy, které děti provázejí v rámci výchovně-vzdělávacího procesu, a spolupracují pak v rámci školských poradenských pracovišť (pedagogicko-psychologické poradny, speciálně-pedagogická centra), síť sociálních služeb v dané lokalitě však obvykle neznají. Záměrem projektu tedy byl i pokus o propojení školského a sociálního sektoru. Dětem, pedagogickým pracovníkům, ale též rodičům nabízel v prostorách školy odbornou sociální službu – krizovou pomoc s návazností na další sociální služby: sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež apod.

Realizaci projektu s původním názvem Centrum SOS Archa – Vylodění (dále již používán zkrácený termín Archa – Vylodění) však předcházelo ještě ověření jeho potřebnosti, které si Nadace Sirius od Diakonie ČCE – střediska v Plzni vyžádala v jeho první čtyřměsíční fázi. Od ledna do dubna 2012 proto probíhala přípravná fáze ověřující potřebnost projektu, samotný pilotní projekt Archa – Vylodění pak byl realizován od 1. 8. 2012.

Pozn.: V průběhu přípravy projektového záměru a přípravné fáze projektu došlo v Západních Čechách ke spojení 3 středisek Diakonie ČCE. Středisko v Plzni se spojilo se střediskem v Rokycanech a v Merklíně, vznikla Diakonie ČCE – středisko Západní Čechy (Diakonie Západ). V souvislosti s touto změnou došlo k přejmenování zařízení poskytujícího krizovou pomoc a primární prevenci z Centra SOS Archa nejprve na Archu pro člověka v krizi a Prevenci pro školu a veřejnost, od ledna 2014 je pak krizové centrum znovu přejmenováno na Plus pro lidi v krizové situaci. V souvislosti s tím se změnil v průběhu roku 2012 také název projektu z „Centrum SOS Archa – Vylodění“ na zkrácený název „Archa – Vylodění“.

1.2 Výzkum

První fáze projektu probíhala od ledna do dubna 2012. Jejím cílem bylo **ověřit praxi a zkušenosti s poskytováním služeb krizové pomoci a preventivních aktivit pro děti na ZŠ a SŠ v ČR a také zjistit systém preventivních aktivit na školách v zahraničí.**

Praxe a zkušenosti v České republice byly zjišťovány především dotazníkovým šetřením na základních a středních školách a také mezi neziskovými organizacemi. V rámci tohoto šetření bylo osloveno 3 765 ZŠ, 1376 SŠ a 57 neziskových organizací. Návratnost dotazníků byla 26,5 % ZŠ, 44,8 % SŠ a 31,6 % neziskových organizací.

Informace k systému preventivních aktivit na školách i v zahraničí byly získávány také prostřednictvím internetu a zpracovány do přehledných tabulek.

Výstupy z přípravné fáze byly předloženy Nadaci Sirius v červnu 2012 a staly se podkladem pro realizaci pilotního projektu Archa – Vylodění. *(Pozn.: Vzhledem k rozsahu výstupů z přípravné části projektu zde tyto výstupy nejsou detailně rozpracovány, jsou k dispozici např. na webových stránkách www.sosarcha.cz v sekci Ke stažení.)*

1.3 Předkládaný projektový záměr Archa – vylodění

Pilotní projekt Archa – Vylodění probíhal od 1. 8. 2012 do 31. 7. 2014. Na následujících stránkách jsou uvedeny cíle projektu, cílové skupiny a předpokládané metody použité v jednotlivých fázích projektu tak, jak byly předloženy v červnu 2012 Nadaci Sirius.

1.3.1 Cíle projektu Archa – Vylodění

Strategickým cílem projektu je navrhnout a v rámci lokalit tří pilotních škol vyzkoušet a ověřit možnosti mezirezortní spolupráce v oblasti péče o ohrožené děti a jejich rodiny. Projekt počítá se zapojením trojlístku škola – dítě – rodina, ale také dalších odborníků z oblasti školství (zájmová

oblast), zdravotnictví, sociální práce (pracovníci OSPOD, neziskové organizace apod.). Projekt bude realizován v průběhu dvou školních let na dvou základních a jedné střední škole v Plzeňském kraji.

Konkrétní cíle projektu:

1. Vytvoření metodiky komunikace s žáky a pedagogickými pracovníky na ZŠ a SŠ zaměřené na zprostředkování a využívání služeb krizové pomoci a služeb pro rodiny.

Výstupy: Plán komunikační strategie pro období 2012_2014

Metodika komunikace s žáky a pedagogickými pracovníky zaměřená na využívání a zprostředkování služeb krizové pomoci a služeb pro rodiny s dětmi

2. Pilotně vyzkoušený a vyhodnocený program krizového intervanta (externího preventisty) pro žáky v obtížných životních situacích přímo v prostorách školy.

Výstupy: Projekt pilotně ověříme na 2 základních a 1 střední škole v Plzni

Zpráva o realizaci pilotního projektu

1.3.2 Cílové skupiny projektu

Cílová skupina 1: žáci a studenti tří pilotních škol (dvě ZŠ a jedna SŠ)

- přímá práce s ohroženými žáky (individuální konzultace s externím preventistou na půdě školy - cca 75 žáků za období projektu)
- aktivity primární prevence: nácvik bezpečného zvládnání krizových situací (doma, ve škole, venku – patologické jevy, násilí...) a informovanost dětí a mládeže o možnostech kontaktování dostupné odborné krizové pomoci přispívají k zajištění bezpečnosti dětí, které se v takových situacích ocitnou (cca 300 dětí za období projektu)
- další aktivity primární prevence, např.: kroužek prevence, Den prevence apod.

Cílová skupina 2: učitelé třech pilotních škol (dvě ZŠ a jedna SŠ)

- třídní učitelé, metodikové prevence, výchovní poradci – odhad cca 60 učitelů v rámci aktivit zaměřených na vyhledávání ohrožených dětí a jejich rodin na pilotních školách
- spolupráce při zapojení primární prevence do života školy
- spolupráce při navazování kontaktů s rodinami ohrožených žáků

Cílová skupina 3: rodiče žáků a studentů třech pilotních škol (dvě ZŠ a jedna SŠ) – cca 60 rodičů

- zapojení rodičů do aktivit primární prevence realizovaných školou (besedy, přednášky, workshopy, Den prevence, doprovodné aktivity např. výtvarná soutěž apod.)
- osvětová práce v rámci třídních aktivit
- spolupráce s pedagogickými pracovníky při řešení problémů ohroženého dítěte a jeho rodiny

Cílová skupina 4: pracovníci OSPOD, dětské lékaři, dětské psychologové, pracovníci dalších zařízení poskytující služby pro rodiny s dětmi

- zapojení odborníků v oblasti lokalit pilotních škol do komplexní péče o ohrožené děti (osvětové a prezentační aktivity), podpora multidisciplinární spolupráce na případu konkrétního ohroženého dítěte a jeho rodiny

1.3.3 Použité metody

A. Metody práce v přípravné fázi

Analýza potřeb definovaných cílových skupin projektu ve vztahu ke komunikaci zaměřené na využití služeb krizové pomoci a služeb pro rodiny s dětmi (dotazníkové šetření, anketa, osobní rozhovory)

Vyhodnocení analýzy, ze které vyjde plánování komunikační strategie pro jednotlivé cílové skupiny

Vytipování a oslovení školy vhodné pro pilotní program „externího preventisty ve škole“

Vytvoření plánů činností realizovaných externím preventistou na půdě konkrétní školy (vychází z potřeb školy a dané lokality)

B. Metody práce v realizační fázi

Aktivity ve školách:

- přímé vstupy do výuky, práce krizového pracovníka se skupinkou žáků či studentů nad modelovými situacemi (cca 6-7 dětí)
- diskuse, besedy
- přímá práce krizového intervenanta ve škole (návaznost na přímé vstupy)
- realizace dalších aktivit dle vytvořené nabídky

Aktivity pro rodiče:

- pedagogická činnost (přednášky, workshopy...)
- nabídka zprostředkování komunikace mezi rodičem a pedagog. pracovníkem (role „mediátora“)

Komunikace služeb s cílovými skupinami projektu:

- realizace komunikační strategie šité na míru cílovým skupinám

Péče o pracovníky:

- supervize (individuální, týmové, případové)

C. Metody práce v závěrečné fázi:

Hodnocení:

- průběžné hodnocení s definovanými cílovými skupinami (po ukončení prvního školního roku, tedy v červenci 2013 a zohlednění výstupů do dalšího pilotního roku)
- závěrečné vyhodnocení úspěšnosti projektu s definovanými cílovými skupinami: statistické údaje, hodnotící rozhovory, vyhledávání případů dobré a špatné praxe (poučení z nezdarů)

1.3.4 Harmonogram a rozpočet projektu

Součástí předkládané žádosti o finanční podporu byl Nadaci Sirius předložen i podrobný harmonogram milníků, úkolů a činností rozplánovaný na jednotlivé měsíce doby realizace projektu a zároveň také podrobný rozpočet. Harmonogram i rozpočet byly v průběhu realizace pravidelně vyhodnocovány v rámci řídicího týmu se zástupcem Nadace Sirius, garantem projektu, projektovým manažerem a případně i dalšími přizvanými členy projektového týmu.

Stanovené milníky projektu:

1. rok realizace projektu:
 - Milník I: Zahájení projektu
 - Milník II: Vytvořená komunikační strategie
 - Milník III: Působení krizového intervenanta ve škole
 - Milník IV: Průběžné vyhodnocení projektu
2. rok realizace projektu:
 - Milník II: Vytvořená komunikační strategie (realizace KS)
 - Milník III: Působení krizového intervenanta ve škole (pokračování)
 - Milník V: Zpracovaná ekonomická strategie udržitelnosti projektu
 - Milník VI: Finanční audit za rok 2013
 - Milník VII: Závěrečné vyhodnocení projektu

Celkový rozpočet projektu 5 170 360 Kč, z toho výše podpory Nadace Sirius tvořila 2 062 000 Kč, tedy cca 40 %. Podrobný rozpočet sloužil pro průběžnou kontrolu čerpání finančních prostředků, plnění rozpočtu bylo pravidelně doplňováno účetní Diakonie Západ. V průběhu projektu byl rozpočet upraven s platností od 1. 10. 2013, poté, co Správní rada Nadace Sirius rozhodla o nepodpoření 0,5 úvazku externí preventivní z důvodu ukončení pilotáže v jedné ze škol a nepřijala ani žádost o přesunutí jejich kompetencí v rámci projektu do oblasti komunikační strategie. V konečném součtu se finanční částka projektu rovnala 4 886 859 Kč, podpora nadace Sirius tvořila 1 808 984 Kč.

Pozn.: Popisy plnění jednotlivých milníků spolu s časovým vyhodnocením a popisem a podrobný rozpočet projektu včetně plnění jsou součástí Závěrečné zprávy projektu.

2. Realizace pilotního projektu

2.1 Personální oblast projektu a jeho řízení

Po celou dobu trvání projektu mělo na jeho realizaci vliv personální složení projektového týmu. Ještě před samotným začátkem projektu v srpnu 2012 došlo ke změnám v souvislosti s fúzí diakonických středisek do Diakonie Západ a se změnami v organizační struktuře nově vzniklé organizace:

- iniciátorka původní myšlenky projektu (předkládala projektový záměr SR Nadace Sirius v září 2011) postoupila na pozici manažera úseku a ze své pozice pak již neměla možnost se aktivně podílet při přímé realizaci projektu na školách, doprovázela projekt v pozici garanta;

- tým pracovníků realizujících aktivity primární prevence se oddělil od týmu pracovníků krizového centra, což zvláště zpočátku ovlivnilo vzájemnou spolupráci, ta byla znovu obnovena až v průběhu projektu;
- vznikl program Prevence pro školu a veřejnost, v jeho čele stála v té době koordinátorka a vedoucí týmu v jedné osobě, tato osoba se v rámci projektu Archa – Vylodění stala dle požadavků metodiky Nadace Sirius projektovou manažerkou a měla též kompetence vedoucí projektového týmu. V té době byla jakousi spojnicí mezi původní iniciátorkou projektu (nyní v pozici garanta) a ostatními členy projektového týmu, neboť se aktivně účastnila přípravy projektového záměru.

2.1.1 Složení týmu

Tým v srpnu 2012 zahajoval projektový tým v tomto složení:

- **garantka projektu** (iniciátorka hlavní myšlenky a spoluvůrce projektového záměru) doprovázela projekt po celou dobu jeho realizace. Účastnila se porad řídicího výboru, spolupracovala při kritických zhodnoceních jednotlivých oblastí v průběhu celého projektu, reagovala na potřeby pracovníků realizujících projekt ve školách, zvláště v začátku projektu iniciovala spolupráci s externím poradcem v oblasti PR a marketingu, v závěru projektu se pak podílela na vytváření výstupních materiálů a závěrečné zprávy.
- **projektová manažerka** a vedoucí projektového týmu zodpovídala za procesní řízení projektu, plánování schůzek řídicího výboru, porad týmu a supervizi. Byla zodpovědná za tvorbu statusů reportu projektu, programy i zápisy z řídicího výboru. Krom odpovědností vyplývajících z projektu, nesla zároveň odpovědnost a kompetence koordinátorky a vedoucí programu Prevence pro školy a veřejnost, což na ní kladlo nároky v oblasti kompetencí stanovených předpisem Kompetence pracovníků v Diakonii Západ a také ji činilo zodpovědnou za další projekty realizované v oblasti primárně preventivních aktivit. Obtížná situace nastala již v průběhu září 2012, kdy původně plánovaná projektová manažerka ze zdravotních důvodů opustila svou pracovní pozici a bylo nutné okamžitě za ni najít náhradu jak do rozjíždějího se projektu Archa – Vylodění, tak i do pozice koordinátorky a vedoucí. Volba padla na kolegyni, která v programu preventivních aktivit měla dlouhodobé zkušenosti, byla zaškolená v oblasti poskytování krizové intervence v krizovém centru a osobně se do určité míry podílela i na první, výzkumné části projektu. Nevýhodou byla její téměř žádná zkušenost s vedením týmu či řízením většího projektu, což se projevilo zvláště v průběhu prvního roku realizace projektu. Postupně a s podporou garanta projektu, externí poradkyně v oblasti řízení projektů a dalších kolegů vstupujících do projektu v pozicích nových koordinátorů Prevence pro školy a veřejnost (rok 2013 a 2014) došlo ke zlepšení situace, efektivnímu nastavení fungování týmu i řízení projektu. Jako nevýhodou celé situace lze vnímat to, že původně byl projekt nastaven v organizačním schématu: manažer projektu a 3 pracovníce pilotující projekt každá ve své škole, výše uvedená personální obměna způsobila, že jedna z pracovníků pilotující svou školu se stala zároveň manažerkou projektu. Tato skutečnost se projevila především v časové kapacitě této pracovnice.
- **sociální pracovnice / krizové interventky / externí preventistky:** jak již bylo uvedeno – jednou z nich byla výše uvedená projektová manažerka, jejími kolegyněmi pak byly dvě pracovníce, absolventky sociální práce s předcházejícími zkušenostmi v oblasti péče

o ohrožené děti získanými v pozici stážistek a dobrovolnic ve Fondu ohrožených dětí a při realizaci primárně preventivních aktivit v Diakonii Západ. Pracovnice v roli projektové manažerky pilotovala projekt na Obchodní akademii a ekonomickém lyceu v Plzni, druhé dvě pracovnice pilotovaly projekt na základních školách v Kožlanech a v Rokycanech.

(Pozn.: Pracovnice pilotující projekt ve školách je možné nazývat jako sociální pracovnice, krizové interventky či externí preventistky. Ve snaze přiblížit tuto pracovní pozici školnímu prostředí používáme v souvislosti s projektem Archa – Vylodění termín nejčastěji používaný pedagogickými pracovníky – tedy externí preventistka (dále v textu jen „preventistka“).)

V září 2012 se externím členem týmu stal **poradce v oblasti PR a marketing**. Byl jím majitel firmy LIVE PROMO, se zkušenostmi v oblasti tvorby komunikační strategie. V rámci projektu spolupracoval jako poradce při vytváření analýzy pro komunikační strategii, při realizaci dotazníkových šetření na školách, při vzniku a realizaci maskota Helpyho, webových stránek a informačních materiálů, při propojování teoreticky zpracované komunikační strategie s praktickým využitím ve školách. Do května 2013 byl tento poradce externím členem týmu, v květnu 2014 uzavřel s Diakonií Západ pracovní poměr na pozici Manažera úseku vnějších vztahů.

Nezkušenost projektové manažerky a vedoucí projektového týmu v oblasti vedení týmu a řízení projektů vedla k potřebě projektový tým v této oblasti podpořit. Tuto podporu částečně poskytovala garantka projektu, s ohledem na její pracovní vytížení pak byla přijata na omezený časový úsek (cca 6 měsíců) v březnu 2013 na dohodu o provedení práce **externí poradkyně v oblasti řízení projektu**. Její podpora spočívala především v pomoci týmu nastavit efektivnější procesy v oblasti řízení, plánování, sdílení informací a celkově fungování týmu. Po ukončení spolupráce pak tuto podporu poskytoval nově jmenovaný **koordinátor programu Prevence pro školy a veřejnost**. V důsledku optimalizace organizační struktury Diakonie Západ byl v roce 2013 program Prevence pro školy a veřejnost přiřazen ke službám poradenského typu, v roce 2014 pak byl z důvodu přiblížení se k cílové skupině přiřazen ke službám krizová pomoc a nízkoprahová zařízení pro děti a mládež.

Ke změnám v odpovědnostech preventistek došlo na konci 1. pololetí školního roku 2012/2013 v důsledku ukončení spolupráce se ZŠ v Kožlanech. Nová pilotní škola nebyla po důkladném zvážení situace a domluvě s projektovou manažerkou Nadace Sirius vyhledána a „uvolněná“ preventistka spolupracovala v rámci výše svého 0,5 úvazku s externím poradcem pro PR a marketing. Těžištěm její práce byla koordinace při vytváření grafické podoby maskota Helpyho, nové podoby grafických materiálů, webových stránek www.helpyou.cz. Byla důležitou osobou pro „nastartování“ propojení teoreticky zpracované komunikační strategie s praktickým využitím ve školách. Spolupracovala se svými kolegyňami na pilotních školách při realizaci prezentačních, ale i primárně preventivních aktivit. Byla podána žádost o změnu „přesunutí 0,5 úvazku uvolněné preventistky z pilotní školy do oblasti realizace komunikační strategie“, SR Nadace Sirius však tuto změnu neschválila a od 1. 10. 2013 již nebylo možné ji financovat z tohoto projektu. Do konce roku 2013 tato pracovnice projekt nadále v rámci 0,5 úvazku podporovala, byla hrazena z jiných zdrojů Diakonie Západ. Na začátku roku 2014 však bylo z finančních důvodů její pracovní místo SR Diakonie Západ zrušeno.

Nedostatek finančních prostředků pro realizaci primární prevence v Diakonii Západ i nejistota existence pracovní pozice po ukončení projektu Archa – Vylodění v červenci 2014 způsobila, že se preventistka, pilotující projekt na ZŠ v Rokycanech, rozhodla pro rozvázání pracovního poměru

k 31. 3. 2014 a k odchodu z projektu. Na její místo nastoupila kolegyně z nízkoprahového Klubu Akcent pro děti a mládež v Rokycanech, která se spolu s dalšími pracovníky z nízkoprahových zařízení Diakonie Západ již od ledna zaškolovala v oblasti primárně preventivních aktivit pro jejich realizaci v následujícím období po skončení projektu. Díky iniciativnímu přístupu této pracovnice i jejích kolegů, kteří aktivně vypomohli s realizací projektových aktivit ve školách v závěrečné části projektu, byl projekt v 2. pol. školního roku 2013/2014 na ZŠ v Rokycanech zdárně ukončen.

2.1.2 Řízení týmu a projektové řízení

Od zahájení projektu v srpnu 2012 probíhaly pravidelné týdenní porady preventistek zaměřené na sdílení zkušeností, plánování jednotlivých projektových aktivit, hodnocení zrealizovaného. V říjnu 2012, kdy došlo k výměně pracovníků na pozici projektového manažera, byla zřetelná potřeba podpory nového manažera projektu při nastavování fungování týmu. Zpočátku tato podpora probíhala prostřednictvím garantky projektu, která se účastnila porad preventistek, podporovala manažerku projektu formou manažerských supervizí. V březnu 2013 se do podpory řízení a fungování týmu zapojila externě přizvaná poradkyně. Její podpora trvala cca 6 měsíců, kdy se podařilo tým relativně stabilizovat a nastavit nástroje pro jeho efektivní fungování a řízení projektu.

Od října 2012 probíhaly jedenkrát za dva měsíce pravidelné týmové a případové supervize, kterých se účastnily tři preventistky pilotující projekt ve školách. Supervizorkou týmu se stala odbornice s velkou zkušeností v poskytování krizové pomoci. V průběhu celého projektu probíhaly v týmu každých 6-8 týdnů tzv. manažerské supervize. Jedná se o supervizní rozhovor nadřízeného pracovníka s podřízeným, tento rozhovor je zaměřený na vzdělávání, podporu a kontrolu práce supervidovaného. Povinnost realizace manažerských supervizí je stanovena diakonickým předpisem a platí pro všechny pracovníky Diakonie Západ.

Tým preventistek se tedy setkával v rámci pravidelných porad, supervizí, intenzivně ale také spolupracoval při realizaci primárně preventivních aktivit na jednotlivých školách. Program těchto aktivit je nastaven na práci „preventisty“ se skupinou cca 8-10 žáků, což znamenalo, že byla nutná vzájemná výpomoc pracovníků. V závěrečné části projektu, po odchodu dvou preventistek, byly projektové aktivity zajištěny také formou spolupráce s několika pracovníky nízkoprahových Klubů.

Vytíženost preventistek vstupujících v rámci projektu na půdu škol v 1. pol. roku 2012/2013 nabyla takového rozsahu, že oblast komunikační strategie a úkolů z ní vyplývajících, převzala zpočátku garantka projektu. Navázala spolupráci s externím poradcem v oblasti PR a marketingu. 1x měsíčně probíhaly pravidelné porady, kterých se účastnila garantka projektu, externí poradce a manažerka projektu. Garantka projektu v tomto období intenzivně spolupracovala při vytváření analýzy potřeb cílových skupin ve vztahu ke komunikaci služeb, při přípravě dotazníkového šetření na podzim 2013. Změna nastala ve 2. pol. 2012/2013, kdy preventistka „uvolněná“ z pilotáže projektu na ZŠ v Kožlanech převzala zodpovědnosti v oblasti komunikační strategie. Postupně se těžiště práce i v této oblasti přesunulo do týmu preventistek a teoreticky zpracovanou komunikační strategii začaly pilovat ve školách. Od jara 2013 tedy probíhaly 1x měsíčně porady externího poradce (od června pak zaměstnance Diakonie Západ) s garantkou projektu, manažerkou projektu i bývalou preventistkou ze ZŠ Kožlany zaměřené na hodnocení dosažených výsledků v oblasti komunikační strategie. Průběžně

pak probíhaly porady preventistek s externím poradcem zaměřené na konkrétní realizaci naplánovaných aktivit pro účinnou komunikaci ve školách.

V rámci projektového řízení probíhala pravidelně setkání Řídícího výboru (dále také ŘV), kterého se kromě manažerky projektu, účastnila také garantka projektu a projektová manažerka Nadace Sirius. Součástí společných setkání byla kontrola projektových aktivit z hlediska časového harmonogramu i rozpočtového plnění. Manažerka projektu pro účely setkání ŘV sestavovala dle metodiky Nadace Sirius status reporty, které informovaly o průběhu pilotního projektu. Z každého setkání ŘV byl vyhotoven zápis. Status reporty i zápisy ze setkání řídicího výboru byly vkládány do projektové knihovny Nadace Sirius a jsou také součástí závěrečné zprávy k projektu.

2.1.3 Kritické zhodnocení této oblasti projektu

Faktory ovlivňující realizaci projektu:

- změny v organizační struktuře Diakonie Západ v průběhu realizace projektu:
 - ☺ optimalizace vhodného nastavení a řízení programu Prevence pro školy a veřejnost
 - ☹ vysoká četnost změn
 - ☹ riziko nesrozumitelnosti změn směrem dovnitř i ven v rámci projektu
- vzdělání preventistek a jejich předcházející zkušenosti:
 - ☺ absolventky bakalářského studia VŠ obor sociální práce
 - ☺ 150 h výcvik v krizové intervenci v o. s. Remedium (průběžné absolvování a dokončení evaluační zkouškou)
 - ☺ předcházející praxe v oblasti péče o ohrožené děti (FOD)
 - ☺ předcházející praxe v Diakonii Západ při realizaci primárně preventivních aktivit
 - ☺ přirozená zvědavost a chuť se učit novým věcem
 - ☹ malé zkušenosti s realizací obdobného projektu
 - ☹ nejistota v odbornosti sociálního pracovníka z důvodu krátké doby praxe
 - ☹ menší samostatnost pracovníka způsobená výše uvedenou nejistotou
- předložený projektový záměr:
 - ☺ stanovený harmonogram a rozpočet umožnil snadné sledování plnění jednotlivých projektových aktivit
 - ☺ rozpočtové položky materiálních a nemateriálních nákladů byly stanoveny adekvátně (výjimku tvořila položka na úhradu cestovného, zvláště v 1. pol. roku 2012/2013 došlo k přečerpání této položky z důvodu velké vzdálenosti ZŠ v Kožlanech od Plzně)
 - ☹ podcenění časové a personální dotace pro oblast komunikační strategie v rámci týmu preventistek, KS vyžadovala větší časové a personální nasazení, než bylo plánováno
- složení projektového týmu:
 - ☺ zkušenosti spolupracujících pracovníků

- ☺ zapojení externích pracovníků z řad odborníků
- ☺ podpora mladého týmu v případě potřeby (posílení externím poradcem či zapojením koordinátora služby Diakonie Západ)
- ☺ flexibilita organizace při náhradě chybějícího pracovníka
- ☹ malé věkové rozpětí a zkušenostní rozdíly mezi jednotlivými preventistkami (malá vzájemná interní podpora jak v oblasti odborné práce tak při plánování a realizaci projektových aktivit)
- ☹ velké množství personálních změn v období realizovaného projektu

Doporučení:

- posilovat týmovou spolupráci mezi členy realizujícími pilotní projekt
- věnovat dostatek času hodnocení aktuální situace i realizaci projektových aktivit
- sdílet úspěchy a neúspěchy mezi preventistkami na jednotlivých školách, ale i v celém týmu projektu
- podporovat vzájemnou motivaci pracovníků v týmu
- těžit z úspěchů i neúspěchů při realizaci projektu: realizovat pilotní projekt s vědomím, že v něm mají své místo pozitivní i negativní zkušenosti, negativní zkušenosti nemají demotivovat, nýbrž otvírat nové možnosti a zjištěné souvislosti a poznatky využívat při plánování dalších projektových aktivit
- podporovat členy týmu k vyjadřování obav a nejistot, vést je k samostatnosti, ale též ke společnému sdílení
- využívat v dostatečné míře pravidelné metodické, strategické, hodnotící či provozní porady, případové a týmové supervize

12

2.2 Oblast prostředí pilotního projektu – pilotní školy

V červenci 2012 rozhodla správní rada Nadace Sirius o podpoře projektu Archa – Vylodění. Přestože pracovnice Diakonie Západ vyjednávaly se školami – případnými zájemci o účast v pilotním projektu již před prázdninami, hlavní jednání proběhlo až po kladném stanovisku k podpoře projektu z důvodu prázdnin až v posledních srpnových týdnech. Při výběru pilotních škol hrála roli dostupnost lokality, ve které byla škola umístěna, a také kritéria velikosti a typu školy.

Na zapojení střední školy „Obchodní akademie a ekonomického lycea v Plzni“ (dále jen OA) do pilotního projektu měla výrazný podíl výchovná poradkyně, která nastupovala na své nové pracovní místo. Její zájem vyplynul z doporučení a dobrých zkušeností s preventivními aktivitami realizovanými Diakonií Západ na ZŠ Zruč. Dohoda o spolupráci mezi OA a Diakonií Západ byla uzavřena koncem září 2012.

Základní škola v ul. Míru v Rokycanech (dále jen ZŠ Rokycany) se do projektu zapojila díky velkému podporujícímu zájmu paní ředitelky. I zde byla dohoda o spolupráci uzavřena na konci září 2012.

Základní škola Kožlany (dále jen ZŠ Kožlany) se do projektu zapojila jako poslední. Zde o projekt projevila zájem metodička prevence poté, co byl projekt prezentován metodikům prevence

Plzeň – Sever. Po podrobném představení projektu řediteli školy i zde byla podepsána dohoda o spolupráci na konci září 2012.

2.2.1 Obchodní akademie a ekonomické lyceum v Plzni

2.2.1.1 Důvody pro zapojení školy do projektu

Mezi hlavní důvody pro zapojení školy do projektu ze strany Diakonie Západ patřily:

- zvýšení povědomí o krizové pomoci mezi mladé lidi a možnosti jejího využití právě na půdě školy s přesahem do krizového centra přímo v centru Plzně
- získání nové zkušenosti s dosud ne příliš známou cílovou skupinou, a sice s žáky střední školy
- získání nové zkušenosti se střední školou s velkým počtem žáků (oba školní roky cca přes 600 žáků)
- souhlas vedení školy se zapojením do projektu a velký zájem ze strany školy, především nově nastupující výchovné poradkyně

2.2.1.2 Data o škole a její popis

Škola se nachází v centru Plzně. Plzeň je čtvrté největší město v České republice, v současné době má téměř 167 000 obyvatel. Jakožto krajské město nabízí svým obyvatelům řadu kulturního i společenského vyžití, je centrem západočeské vzdělanosti v čele se Západočeskou univerzitou. K dispozici je tu relativně široká síť sociálních služeb, podpůrných organizací, zdravotnických středisek apod. Děti, mládež i dospělí zde mají možnost využít řadu sportovních a volnočasových aktivit.

Obchodní akademie a ekonomické lyceum byla zřízena v roce 1886 jako soukromá česká dvouletá obchodní škola. V roce 1896 byla přeměněna na tříletou vyšší školu a přejmenována na Obchodní školu královského města Plzně. S rokem 1904 byl učební plán prodloužen na 4 roky. Zlomový bod nastal v roce 1913, kdy škola otevřela novou budovu, ve které sídlí až do současnosti. V roce 2006 škola oslavila 120. výročí od svého založení a byl vydán almanach.

Obchodní akademie a ekonomické lyceum sídlí v historické budově, která neumožňuje příliš výrazné rekonstrukce. Přesto se snaží poskytnout žákům moderně vybavené učebny a vyhovující zázemí.

Tato škola patří mezi velice prestižní střední školy v ČR a její žáci dosahují velmi dobrého prospěchu.

Název a kontakty

Název: Obchodní akademie, Plzeň
Adresa: náměstí T. G. Masaryka 13, 301 00 Plzeň
Právní forma: příspěvková organizace zřízená Plzeňským krajem
Ředitel školy: Mgr. Miloslav Skuhravý
IČO: 49778161
Kontakty: tel.: 377 236 611
email: mailbox@oaplzen.cz

Počty žáků a pedagogů

V roce 2014 Obchodní akademii a ekonomické lyceum navštěvuje celkem 604 žáků, v roce 2013 byl počet 602 žáků. Celkový počet pedagogických pracovníků pak činí 53, z toho je 6 již v důchodu. Na škole je personálně oddělena pozice výchovného poradce a metodika prevence.

Minimální preventivní program

Minimální preventivní program na Obchodní akademii sestavuje metodik primární prevence Mgr. Pavel Taušek a taktéž odpovídá za jeho realizaci. Škola nemá tyto dokumenty volně přístupné na webových stránkách školy.

Pozn.: Minimální preventivní programy z obou projektových let jsou jako přílohy vloženy do závěrečné zprávy projektu.

Preventivní krizový plán

Preventivní krizový plán zaměřený na rizikové chování byl sepsán výchovnou poradkyní Mgr. Radkou Štaifovou. Tento Plán se zaměřuje na předcházení a řešení šikany.

Zkušenosti školy s krizovou pomocí

Obchodní akademie neměla žádné zkušenosti s poskytováním krizové pomoci. Kontaktní a důvěrnou osobu představuje výchovná poradkyně Mgr. Radka Štaifová. Výchovná poradkyně a metodik prevence jsou v úzké spolupráci nejen, co se týká prevence rizikového chování, ale také konzultační činnosti.

2.2.1.3 **Prezentace projektu pedagogickému sboru a žákům školy**

Projekt byl představen na pedagogické radě 29. 8. 2012 projektovou manažerkou. Setkání se účastnili pedagogičtí pracovníci a vedení školy. Byly zde prodiskutovány možné prostory k využití pro preventistku a dohodnuty konzultační hodiny preventistky na jeden den v týdnu, a to konkrétně ve středu od 8:00 do 15:00.

Samotná preventistka se tohoto setkání nemohla zúčastnit, proto neproběhlo řádné představení všem 53 pracovníkům školy. Toto představování pak probíhalo postupně v průběhu prvních měsíců realizace projektu.

Dohoda o spolupráci mezi ředitelem Obchodní akademie Mgr. Miloslavem Skuhřavým a ředitelem Diakonie Západ byla podepsána 26. 9. 2012.

Představení projektu žákům školy proběhlo na začátku září 2012. Preventistka navštívila všech 20 tříd, ve kterých se žákům představila osobně, předala jim základní informace o projektu, o možnosti využití konzultací a jejich zásadách. V každé třídě byl zanechán rozvrh formátu A3, ve kterém byly vyznačeny konzultační hodiny preventistky, informace o konzultační místnosti, zásady poskytované služby a kontakty na nedaleké krizové centrum či na Linku bezpečí.

2.2.2 Základní škola ul. Míru Rokycany

2.2.2.1 Důvody pro zapojení školy do projektu

Mezi hlavní důvody pro zapojení školy do projektu ze strany Diakonie Západ patřily:

- základní škola typově zapadala do pomyslného plánovaného trojlístku škol (vyšší počet dětí, umístění v menším městě);
- znalost lokality a typologie žáků v dané škole prostřednictvím sociální služby nízkoprahového Klubu Akcent pro děti a mládež Diakonie Západ;
- snaha rozšířit krizovou pomoc z centra velkého města do města menšího, hledání možností návazných služeb ve městě s menším počtem poradenských a podpůrných služeb;
- zkušenosti se školním prostředím díky realizaci aktivit primární prevence v předcházejícím období;
- zájem školy a souhlas vedení školy se zapojením do projektu.

2.2.2.2 Data o škole a její popis

Škola se nachází v Rokycanech, ve městě vzdáleném necelých 20 km od Plzně. Rokycany prochází železniční trať Cheb – Plzeň – Praha. Nedaleko od města se nachází dálnice D5 vedoucí z Prahy na hraniční přechod Rozvadov a dále do Německa. Spojení do města i z města je z těchto důvodů vynikající. O zdraví obyvatel se v Rokycanech stará nově privatizovaná rokycanská nemocnice, o vzdělání dětí a mladistvých pak tři základní školy, jedno gymnázium a střední škola, dvě střední odborná učiliště, jedna základní umělecká škola a jedna speciální škola. Rokycany žijí poměrně bohatým kulturním životem. Rokycany mají svůj bazén, zimní stadion, dvě muzea i netradiční hvězdárnu. Obyvatelé Rokycan mají k dispozici i síť sociálních služeb, díky dobré dojezdnosti často využívají také organizace plzeňské.

Základní škola vznikla v 19. století. V roce 2007 začala její rozsáhlá rekonstrukce a v roce 2010 byla slavnostně znovuotevřena. V současnosti je úplnou základní školou s devíti ročníky a s počtem 12 tříd. Ve všech ročnících jsou žáci s poruchami učení a chování integrováni podle metodických pokynů MŠMT, nejsou zřizovány speciální třídy. Někteří integrovaní žáci mají svého speciálního asistenta. Ve všech třídách je nejmodernější technické vybavení. Škola se zaměřuje na hudební výchovu, výtvarnou výchovu a estetiku a je zapojena do mnoha vzdělávacích projektů.

Název a kontakty:

Název: Základní škola Rokycany ul. Míru
Adresa: ulice Míru 64
337 01 Rokycany
Ředitel školy: Mgr. Hana Šlégrová, Ph.D.
IČO: 70981442
Kontakty: tel: 371 722 490
[http:// www.zsulmirurokycany.cz](http://www.zsulmirurokycany.cz)
email: zs.ulmiru@quick.cz

Počty žáků a pedagogů:

Celkový počet žáků k roku 2014 činí 228, celkový počet pedagogických pracovníků pak 23. Z toho 3 z nich jsou netřídní učitelé, 3 z nich pedagogičtí asistenti a 3 z nich vychovatelky družiny.

Minimální preventivní program :

Za sestavení minimálního preventivního programu (dále jen MPP) a jeho realizaci zodpovídá na této škole metodik primární prevence, jímž je Mgr. Jarmila Havlová. Preventivní program je k dispozici ke stažení na webových stránkách školy.

Preventivní krizový plán:

V prvním roce projektu – tedy v roce 2012 preventivní krizový plán školy neexistoval. Byl sepsán až začátkem druhého roku projektu preventivní pracovníčkou. Tento plán je přílohou Minimálního preventivního programu a je zaměřen proti šikaně a kyberšikaně.

Pozn.: Minimální preventivní programy i preventivní krizový plán jsou jako přílohy vloženy do závěrečné zprávy projektu. Jsou také ke stažení na webových stránkách školy.

Zkušenosti školy s krizovou pomocí:

Základní škola do doby realizace projektu neměla s krizovou pomocí v pojetí krizové intervence prakticky žádné zkušenosti. Na škole „důvěrnou“ osobu představovala osoba výchovné poradkyně, na niž se žáci nejčastěji obraceli při vztahových problémech ve třídě, či při pomoci s výběrem střední školy.

16

2.2.2.3 Prezentace projektu pedagogickému sboru a žákům školy

Projekt byl představen pedagogickému sboru 31. 8. 2012 na společné pedagogické radě manažerkou projektu. Pedagogickým pracovníkům byla též představena osoba preventivní pracovníčky, cíle projektu a nabídka preventivních aktivit. Přítomnost preventivní pracovníčky byla na pedagogické radě domluvena na jeden den v týdnu, a to konkrétně každou středu. Preventivní pracovníčky byly poskytnuty prostory pro konzultace, tak, jak tomu bylo uvedeno v dohodě o spolupráci, která byla podepsaná 26. 9. 2012 ředitelkou školy a ředitelem Diakonie Západ.

Žákům byl projekt představen v první polovině září 2012. Preventivní pracovníčka v každé třídě představila sebe, služby projektu, hlavní zásady krizové pomoci a podmínky jejího využití. Do každé třídy byl předán rozvrh ve formě A3 s podstatnými informacemi o době konzultačních hodin, místě konzultační místnosti a zásadách poskytované služby.

2.2.3 Základní škola Kožlany

2.2.3.1 Důvody pro zapojení školy do projektu

Mezi hlavní důvody pro zapojení školy do projektu ze strany Diakonie Západ patřily:

- vhodný typ školy pro zapojení do projektu: škola v malé lokalitě, nízký počet žáků i pedagogů
- lokalita školy více vzdálena od Plzně
- počáteční souhlas vedení školy se zapojením do projektu

2.2.3.2 Data o škole a její popis

Škola se nachází v městečku Kožlany vzdáleném severně cca 40 kilometrů od Plzně. V Kožlanech žije cca 1 400 obyvatel. Počtu obyvatel a velikosti městečka odpovídá i počet služeb, které obyvatelé Kožlan mohou využívat. Často za nimi musí dojíždět do bližších Kralovic či vzdálenější Plzně.

Základní škola patří mezi dobře vybavené školy. Má 9 ročníků v devíti kmenových učebnách. Tělocvičnu a jídelnu nabízí k pronájmu i obyvatelům městečka.

Název a kontakty:

Název: Základní a Mateřská škola Dr. E. Beneše
Adresa: Pražská 112, Kožlany
 331 41 Kralovice
Ředitel školy: Mgr. Jaroslav Švarc
IČO: 72052724
Kontakty: tel: 373 396 626
<http://zsamskozlany.webnode.cz/>
 email: zsmskozlany@seznam.cz

17

Počty žáků a pedagogů:

Celkový počet žáků v roce 2013 byl 116. Z výroční zprávy z roku 2012/2013 vyplývá, že škola integrovala 2 žáky s vývojovou poruchou učení a chování. Ve škole pracuje 17 pedagogických pracovníků. Ve škole působí výchovná poradkyně i metodik primární prevence.

Minimální preventivní program :

Za sestavení minimálního preventivního programu (dále jen MPP) a jeho realizaci zodpovídá na této škole metodik primární prevence, jímž je Mgr. Dana Berbrová. Samotný MMP i jeho zhodnocení lze nalézt na webových stránkách školy, dokumenty jsou vloženy také jako přílohy k závěrečné zprávě projektu.

2.2.3.3 Prezentace projektu pedagogickému sboru a žákům školy

Spolupráce se ZŠ a MŠ Dr. E. Beneše Kožlany začala 31. 8. 2012, kdy byla na pedagogické radě v Kožlanech představena manažerkou projektu externí preventistka. Na tomto setkání byly pedagogům předány základní informace o projektu, pedagogové byli seznámeni s nabídkou preventivních aktivit. S metodičkou prevence Mgr. Danou Berbrovou bylo dojednáno využívání místnosti pro realizaci konzultací, byly stanoveny konzultační hodiny. Dohoda o spolupráci mezi Diakonií ČCE – středisko Západní Čechy a ZŠ a MŠ dr. E. Beneše Kožlany byla podepsaná 26. 9. 2012 Bc. Petrem Neumannem a Mgr. Jaroslavem Švarcem.

Bližší seznámení žáků a pedagogů s projektem proběhlo v druhé polovině září 2012. Časová prodleva na počátku roku byla způsobena autonehodou, kterou měli preventistky při jedné z cest z Kožlan v posledním srpnovém týdnu. Preventistka působící v Kožlanech zůstala díky ní 14 dní v pracovní neschopnosti, což výrazně ovlivnilo její první dny na půdě školy. V druhé polovině září pak navštívila preventistka postupně všechny třídy, osobně se představila, seznámila je s novým projektem a obdobně jako na dalších pilotních školách jim předala do třídy rozvrh ve formátu A3 s vyznačenými konzultačními hodinami, představením konzultační místnosti a nabídky konzultací.

2.2.4 Kritické zhodnocení této oblasti

Faktory ovlivňující realizaci projektu:

- motivace školy pro zapojení do projektu
 - ☺ projekt měl na každé škole vždy minimálně jednoho příznivce - zástupce z řad školního poradenského týmu, kterému se jeho cíl a obsah líbily a který ho podporoval (ZŠ R – vedení školy, ZŠ K – metodička prevence, OA – výchovná poradkyně)
 - ☺ projekt byl finančně zcela zajištěný, nebyla nutnost dofinancování z rozpočtu škol
 - ☺ zapojení do projektových aktivit bylo možné zviditelnit v Minimálním preventivním programu školy
 - ☺ zapojení do projektu mohlo zvýšit prestiž školy a zviditelnit ji pro širokou veřejnost (OA, ZŠ R)
 - ☺ projekt umožnil rozšíření školního poradenského pracoviště o osobu externího krizového intervenanta (OA)
 - ☹ projekt neměl v žádné ze škol širší základnu příznivců, bylo nutné pedagogický sbor pro zapojení do projektových aktivit motivovat v průběhu projektu (toto období trvalo více než jedno pololetí)
 - ☹ dokument představující školám obsah projektu i rámec preventivních aktivit nebyl pro školy dostatečně motivující, neobsahoval benefity, které pro ni ze zapojení do pilotáže mohly vyplynout
 - ☹ zapojení pilotní školy do projektu nebylo na počátku viditelně deklarováno a představeno veřejnosti, např. na webových stránkách školy, příp. prostřednictvím tiskové zprávy
- analýza školního prostředí před zahájením projektu
 - ☺ všechny tři školy mají webové stránky, na kterých se daly najít základní informace o pilotní škole
 - ☺ prostředí ZŠ v Rokycanech preventistky znaly již z předcházejícího období díky realizaci aktivit primární prevence
 - ☹ na dostatečnou analýzu školního prostředí před samotným zahájením projektu nebyl dostatečný časový prostor
 - ☹ na všech školách byla při zahájení projektu patrná nejednotnost mezi názorem „příznivce“ projektu a dalšími členy pedagogického sboru, kterým byl obsah projektu zprostředkován z časových důvodů až po zahájení projektu (značný rozpor mezi metodičkou prevence a výchovnou poradkyní – ZŠ K, vedením školy a řadovými učiteli –

- ZŠ R, výchovnou poradkyní a vedením školy společně s ostatními pedagogy); motivace ostatních členů pedagogického sboru byla ve většině případů spíše neutrální, až záporná ☹️ fungování školního prostředí je naprosto odlišné od sociálního prostředí, v rámci projektu na sebe „narazily“ dva spíše nespolupracující sektory školství a sociálních služeb

Doporučení:

- před zapojením školy do primárně preventivního projektu věnovat dostatek času analýze školního prostředí, kvalitnímu představení projektového záměru a tak zvýšit motivaci, zájem i důvěru všech zúčastněných (*Pozn.: Situace na začátku tohoto projektu odpovídala časté realitě získávání finančních prostředků v neziskové organizaci. Z finančních důvodů není možné začít projekt realizovat před rozhodnutím o finanční podpoře, poté, co rozhodnutí padne, už ubíhá čas. V tomto případě realizační tým zvolil variantu rychlého zapojení škol na úkor dostatečné analýzy. Tato skutečnost měla vliv na pomalý rozběh projektu a dá se předpokládat, že byla hlavním důvodem ukončení spolupráce se ZŠ Kožlany po prvním pololetí školního roku.)*
- vytvořit a nabídnout školám vizuálně i obsahově motivační nabídku projektových aktivit, která jim zároveň představí benefity, které pro ni ze zapojení do projektu vyplynou
- v případě záměru vstoupit se sociálně laděným projektem do školského prostředí je důležité osvětovou formou seznámit pedagogické pracovníky se specifiky sociálních služeb, zároveň sociální pracovníci musí být seznámeni s fungováním školního prostředí (např. školního poradenského pracoviště, povinnosti škol v oblasti primární prevence apod.)

2.3 Oblast působení preventisty v pilotní škole

Preventistky působily dle stanoveného harmonogramu v pilotních školách od září 2012 do června 2014. Jednotlivé oblasti jejich působení ve školách byly stanoveny náplní práce. Nicméně těžiště jejich práce spočívalo ve skupinové práci v rámci primárně preventivních či prezentačních aktivit a individuální práce formou konzultací s žáky, pedagogy, nabídkou byly i konzultace pro rodiče. Pomocným nástrojem pro ně měla být komunikační strategie, která vznikala postupně ve školním roce 2012/2013 a která byla prakticky využita až v druhém roce realizovaného projektu. Realizace projektových aktivit ve školách v prvním roce projektu (tedy de facto bez komunikační strategie) byla zcela odlišná od roku druhého, kdy již měly preventistky návrh komunikační strategie k dispozici a aktivity realizovaly v souladu s ním.

Nabídka a realizace skupinových primárně preventivních a prezentačních aktivit vycházela ze zkušeností Diakonie Západ v předcházejících letech a pokusila se nabídnout i aktivity nové. Zvláště v prvním roce realizace projektu se tyto nové aktivity v praxi příliš neosvědčily. Můžeme jmenovat např. zamýšlený kroužek primární prevence či odpolední filmové kluby. Ani jedna z těchto aktivit se však ani na základní ani na střední škole nesetkala s velkým ohlasem.

Individuální konzultace byly nabízeny průběžně v průběhu celého projektu. Preventistky měly na obou školách vyhrazený prostor a konzultační hodiny. Žáci, pedagogové i rodiče měli možnost je

v těchto konzultačních hodinách vyhledat a hovořit s nimi o tom, co je trápí, příp. konzultovat potíže svých žáků či dětí.

První měsíce projektu, poté co byly v září 2012 podepsány dohody o spolupráci s jednotlivými školami, byly spíše rozpačité. Preventistky „hledaly“ své místo mezi žáky a pedagogickými pracovníky. Seznamovaly se s prostředím jednotlivých škol, „bojovaly“ s nedůvěrou pedagogických pracovníků, snažily se přiblížit žákům. Díky tomu, že zapojení škol do projektu proběhlo až v průběhu prázdnin, takřka „na poslední chvíli“, měly školy již domluvenou a naplánovanou řadu aktivit primární prevence pro 1. pololetí školního roku realizovaných jinými organizacemi. Pro 1. pololetí školního roku 2012/2013 neměla ani jedna z preventistek připravený plán činnosti. Důvodem bylo pozdní zapojení škol do projektu a nemožnost „napasovat“ další aktivity do již naplánovaného školního rozvrhu, jednak také potřeba preventistky postupně zmapovat prostředí škol a reagovat na jejich potřeby a požadavky. Aktivity se v této době zaměřovaly především na seznámení se krizového intervenanta se žáky a na představení projektových aktivit pedagogickým pracovníkům tak, aby došlo ke zlomení počáteční nedůvěry.

Tato nedůvěra by se dala přičíst bariérám, na které preventistky narazily při svém vstupu do školního prostředí. Jednalo se o bariéry vzniklé v důsledku ohraničení sektorů školství a sociálních služeb. Nedůvěra pedagogického sboru v nepedagogicky vzdělané pracovníky působící na půdě školy, nesrozumitelnost projektu pro pedagogické pracovníky, těžko komunikovatelné téma ohrožených dětí s některými z nich... Určitou roli sehrál také nízký věk preventistek, které byly sice graduovány v oboru sociálních služeb, se školním prostředím však příliš zkušeností neměly. Prostředí pilotních škol bylo různé a každé reagovalo na snahu preventistky zapojit sebe a projektové aktivity do života školy jinak. Zatímco v Plzni a v Rokycanech „ledy tály“, Základní škola v Kožlanech vyhodnotila po půlročním působení projekt jako nepotřebný a z pilotáže vystoupila.

Ve 2. pololetí školního roku 2012/2013 došlo ke stabilizaci projektového týmu. Ve snaze zlepšit řízení projektu byla ke spolupráci přizvána externí poradkyně. Bylo nastaveno efektivnější předávání informací, sdílení zkušeností, efektivnější fungování týmu. Došlo ke zhodnocení předcházejícího pololetí a nastavení Plánu činnosti pro období následující. Přijetí preventistek na pilotních školách v Plzni a v Rokycanech se zlepšovalo, aktivity projektu se začaly stávat součástí harmonogramu školních akcí. Posilou v oblasti komunikační strategie se stala preventistka „uvolněná“ z pilotáže na ZŠ v Kožlanech. Zlomovým okamžikem byl vznik maskota primárně preventivních aktivit Helpyho a spuštění webových stránek www.helpyou.cz. Došlo k tomu na konci června 2013. Již v průběhu jara probíhala intenzivní spolupráce projektového týmu s externím radcem v oblasti PR a marketingu. Dosud teoreticky zpracovávaná komunikační strategie začínala být uplatňována v reálném životě škol.

V 1. pololetí školního roku 2013/2014 byly pro obě pilotní školy vytvořeny návrhy komunikačních mixů včetně harmonogramu akcí. Finální verze komunikačního mixu byla uceleným a promyšleným souborem aktivit, jež si kladl za cíl v následujícím roce podstatně více napojit preventistku na všechny 3 cílové skupiny (tedy žáky, rodiče i pedagogy). Oním „napojením“ nebyla myšlena pouze snaha preventistku více začlenit do života školy, nýbrž na základě tohoto napojení zvýšit také poptávku a využití konzultací krizové pomoci v případech obtížné životní situace. Byly zvoleny efektivní nástroje komunikace v oblasti PR: propagační předměty komunikující propojující

postavu maskota Helpyou, webová schránka společně s facebookovou stránkou. Vše bylo vytvořeno v jednotné grafice, tedy v grafice Helpyou.cz.

Komunikační mixy přinesly kromě tradičních exkurzí do krizového centra, besed či bloků primární prevence také nové aktivity (např. adaptační/tmelící dny, chodbové akce, vítání žáků a rodičů apod.). Propojení těchto nových aktivit s nově vytvářenými propagačními a informačními materiály přineslo plánované přiblížení se preventistek žákům i pedagogům. Nutno však kriticky zhodnotit – k rodičům nás ani tyto novinky příliš nepřiblížily.

Druhý projektový rok znamenal velký obrat v přístupu škol k preventistkám a jejich činnosti. Docházelo k intenzivnější spolupráci mezi nimi a vedením školy včetně metodiků prevence a výchovných poradců. Tuto spolupráci neohrozila ani personální obměna, která nastala v březnu 2014, kdy preventistku na ZŠ v Rokycanech nahradila nová pracovnice.

2.3.1 Popis pracovní pozice „externí preventista /krizový intervent“ – náplň práce

2.3.1.1 Požadavky na pracovní pozici „externí preventista /krizový intervent ve škole“

Kvalifikační předpoklady:

- vzdělávání splňující požadavky zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách na pracovní pozici sociálního pracovníka
- výcvik v krizové intervenci v rozsahu min. 120-150 hodin

Odborné dovednosti:

- znalost sociální práce s cílovou skupinou
- znalost zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a souvisejících předpisů
- znalost zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí
- zkušenosti z oblasti péče o ohrožené děti a realizace aktivit primární prevence ve školách

Další požadavky:

- práce pod supervizí
- individuální vzdělávací plán

Pozn.: V období realizace projektu nebyla ještě v platnosti podmínka certifikace programu primární prevence rizikového chování se všemi povinnostmi z ní vyplývajícími, tedy i s požadavky na vzdělání pracovníka realizujícího primární prevenci ve školách. Tato situace se v roce 2014 mění a program primární prevence realizovaný Diakonií Západ na základních a středních školách se připravuje k certifikaci. Požadavky na pracovní pozici „externí preventista / krizový intervent ve škole“ byly stanoveny pro potřeby projektu Diakonií Západ, v současné době by tyto kvalifikační předpoklady nestačily pro poskytování programů primární prevence v dikci MŠMT.

2.3.1.2 Náplň práce krizového intervenanta ve škole

Hlavní pracovní činnost krizového intervenanta ve škole vznikla na základě potřeb realizovaného projektu. Vychází ze zkušeností Diakonie Západ a z plánovaných projektových aktivit. Podkladem pro její vytvoření byly i výsledky z průzkumu realizovaného v 1. fázi projektu na jaře 2012.

Mezi hlavní pracovní činnosti krizového intervenanta ve škole patří:

- **realizace primárně preventivních aktivit**
Popis činnosti: Krizový intervent je lektorem primární prevence na škole, aktivity primární prevence realizuje na základě dojednané nabídky a poptávky s metodikem prevence, třídními učiteli či učiteli odborných předmětů. Typ a charakter aktivit primární prevence je uveden v Plánu činnosti pro jednotlivá pololetí školního roku.
- **realizace vzdělávacích aktivit pro pedagogy na různá témata vztahující se k problematice ohrožených dětí či primární prevence**
- **poskytování podpůrných rozhovorů či krizové intervence žákům či rodičům na půdě školy**
Popis činnosti: Krizový intervent při poskytování krizové pomoci dodržuje základní pravidla této sociální služby tak, jak vyplývají z požadavků standardů kvality sociálních služeb. Je odborníkem, který provází klienta obtížnou situací, nabízí nové pohledy při řešení této situace a společně s klientem hledá východiska z ní, v případě potřeby aktivizuje klienta ke kontaktování dalších osob či institucí.
Krizový intervent má ve škole veřejně známé konzultační hodiny, kdy je připraven v diskrétním prostředí (nejlépe v nerušené samostatné místnosti) poskytnout podpůrný rozhovor či krizovou pomoc tomu, kdo ho vyhledá.
- **poskytování anonymní krizové pomoci či poradenství při řešení krizové situace pedagogickým pracovníkům**
- **spolupráce s metodikem prevence při tvorbě minimálního preventivního programu školy, spolu s ostatními pedagogickými pracovníky se podílí také na jeho realizaci**
- **realizace prezentačních a osvětových aktivit pro žáky, rodiče a pedagogické pracovníky**
Popis činnosti: Krizový intervent prostřednictvím realizovaných aktivit informuje a vzdělává v oblasti prevence vzniku rizikového chování, v oblasti návazných podpůrných služeb poskytujících pomoc v obtížných životních situacích, předává kontakty na tyto služby.

22

2.3.2 Obchodní akademie a ekonomické lyceum Plzeň

Preventistka vstupovala na půdu obchodní akademie jako do zcela nového, neznámého prostředí. Nejenže Diakonie Západ měla spíše sporadickou zkušenost s poskytováním primárně preventivních aktivit, obchodní akademie navíc byla školou, se kterou v minulosti žádná spolupráce neprobíhala. Jedním z prvních úkolů tedy bylo vhodně sestavit program primární prevence pro tuto

cílovou skupinu. Pomohly k tomu samozřejmě zkušenosti s poskytováním podobných aktivit pro žáky vyšších ročníků základních škol, nicméně bylo nutno vzít v úvahu věková specifika, zájmy žáků i prostředí střední školy.

Preventistka hned v úvodu „narazila“ na pro ni neznámý, spíše uzavřený a ne příliš se zajímající kolektiv pedagogických pracovníků. Ačkoliv měla podporu v osobě výchovné poradkyně, pedagogický sbor neměl k projektovým aktivitám přílišnou důvěru, nevěděl, co od projektu může očekávat a panující nejistota projektu příliš nepomáhala. Postoj vedení školy navíc v této době povoloval realizaci projektových aktivit pouze pro žáky nižších ročníků. V úvodní části projektu tedy musela preventistka věnovat značné osobní úsilí a čas komunikaci s pedagogy, představování sebe i projektu, bourání vzniklé nedůvěry.

Postupem času však byly patrné změny v přístupu vedení i samotných učitelů. Preventistka se stala součástí poradenského týmu, spolupracovala při vytváření primárně preventivních programů. Vedení školy se podařilo přizvat k vyhledávání potřeb školy, výsledkem byly například realizované adaptační kurzy na začátku druhého školního roku projektu.

2.3.2.1 Primárně preventivní a prezentační aktivity na OA v Plzni

Žáci

Pro žáky byly na OA připraveny rozmanité primárně preventivní a prezentační aktivity. Na začátku projektu probíhala prezentace projektu všem žákům. K dispozici byly informační letáčky a vizitky ve formě samolepek. Další prezentace probíhala na Dni otevřených dveří školy. Prezentace projektu probíhala také na preventivní nástěnce a webové a facebookové stránce projektu.

Vedení školy umožnilo realizaci primárně preventivních aktivit pouze ve třech nižších ročnících, kdy první ročníky absolvovaly na půdě školy 6 primárně preventivních aktivit zaměřených na nebezpečí na internetu a na problematiku šikany a jejích trestně právních předsudků. Pro druhé ročníky byly připraveny besedy v krizovém centru Archa pro člověka v krizi (v průběhu realizace celkem 9 besed), třetí ročníky se účastnily besedy na téma syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte a ve spolupráci s Regionální Dobrovolnickou Organizací DoRA se pro ně konaly 4 besedy o dobrovolnictví. V rámci hodin občanské výchovy byla pro žáky prvních ročníků připravena psychosociální hra *Lék na AIDS*.

Ve školním roce 2012/2013 se uskutečnila tři filmová odpoledne, o které však nebyl příliš velký zájem, proto nebyly do druhého projektového roku zařazeny. Ve školním roce 2013/2014 se poprvé uskutečnily adaptační kurzy pro 1. ročníky a 15 chodbových akcí na různá preventivní témata.

Žákům byly distribuovány propagační materiály k projektu (samolepkové vizitky, rozvrhy, propisky apod). V rámci projektu byly dokončeny a taktéž distribuovány informační letáky k různým oblastem rizikového chování (např. sebepoškozování, šikana, kyberšikana, hádky rodičů, poruchy příjmu potravy), které poukazovaly nejen na možné projevy, ale také poskytovaly návod, jak se v takové situaci zachovat a kde hledat odbornou pomoc. K prezentačním nástrojům patřil také

projektový zpravodaj s názvem Helpyletter, webová stránka www.helpyou.cz a facebooková stránka Helpyou.cz

V období celé realizace projektu se připravených preventivních a prezentačních aktivit účastnilo na OA v Plzni 1784 žáků (některých aktivit se účastnili někteří žáci opakovaně).

Rodiče

Rodiče měli možnost seznámit se s aktivitami projektu a externím preventistou v rámci Dne otevřených dveří či v rámci „vítání rodičů“ realizovaných u příležitosti rodičovských aktivů. Během těchto aktivit byly rodičům k dispozici informační letáčky o projektu spolu s vyznačenými kontakty na preventistku a nabídkou přednášek na témata z oblasti prevence rizikového chování. Na Obchodní akademii však nevěžela potřeba realizovat pro rodiče žáků žádnou besedu ani přímo cílenou aktivitu.

S projektovými aktivitami, tématy rizikového chování či možnostmi odborné pomoci se mohli rodiče seznámit také na webových stránkách, facebookové stránce projektu či v projektovém zpravodaji Helpyletter.

V období realizace projektu byl projekt prezentován 410 rodičům.

Učitelé

Pedagogové se projektových aktivit účastnili v rámci preventivních aktivit se svými třídami, při besedách v krizovém centru či při realizaci adaptačních dnů. Ve větší míře než na Základní škole v Rokycanech pedagogy na této škole zaujaly chodbové aktivity, kterých se také účastnili. Projektové aktivity jim byly prezentovány v rámci pedagogických rad, ale také v rámci rodičovského aktivu či slavnostním ukončení prvního projektového roku.

Preventivní aktivita určená přímo pro pedagogy se v rámci projektu neuskutečnila. Také pro pedagogy byly přístupné webové stránky a facebooková stránka projektu, byl jim zasílán projektový zpravodaj Helpyletter, k dispozici měli informační a propagační materiály projektu. V rámci projektu pro ně byly vytvořeny informační letáčky s problematikou rizikového chování (např. šikana, kyberšikana, sebepoškozování, zanedbávané dítě).

V období realizace projektu bylo do projektových aktivit zapojeno 68 pedagogů.

2.3.2.2 Intervenční aktivity na OA v Plzni

Konzultační hodiny preventistky byly stanoveny na středu od 10:30 do 15:00. Preventistka měla k dispozici prostory učebny č. 309 ve 3. patře. Následující tabulka uvádí přehled využití těchto konzultací:

OA Plzeň 2012/2013 a 2013/2014

Cílová skupina	Téma	Počet klientů/konzultací
Žáci	vztahy s rodiči	5/12
	partnerské vztahy	5/8
	vztahy ve třídě	1/4
	školní problematika a zvládnání učení	10/12
	osobní problémy	1/4
	nevhodné chování otcových kamarádů	1/1
Pedagogové	prospěch studentů	2/2
	školní docházka	1/2
	vztahy v zaměstnání	1/4
Rodiče	-	0/0

Žáci

V období dvouletého trvání projektu na OA v Plzni, tj. od září 2012 do června 2014, bylo poskytnuto **41 konzultací** celkem 23 žákům, z toho 7 klientům opakovaně. Tyto konzultace probíhaly v konzultační místnosti. Intervenční rozhovory byly poskytovány též v průběhu chodbových akcí, v období trvání projektu této možnosti využilo 9 žáků v rámci 9 rozhovorů, které však netrvaly déle než 15 minut. Nejčastější témata konzultací byly *vztahy s rodiči, partnerské vztahy, vztahy ve třídě* či *školní problematika a zvládnání učení*.

25

Rodiče

Konzultace byly rodičům doporučovány výchovnou poradkyní, metodikem prevence, dalšími pedagogy, nabídku získaly také od samotné preventistky. Nikdo z rodičů v rámci konzultací ve škole však tuto aktivitu projektu nevyužil.

Učitelé

V průběhu projektu využili nabídky konzultací pouze čtyři pedagogové. Tématem rozhovorů s nimi byly především školní neúspěchy žáků. V jednom případě se konzultace týkala vztahů pedagogů na pracovišti.

2.3.3 Základní škola Rokycany ul. Míru

Situace preventistky na Základní škole v Rokycanech na začátku projektu byla jednodušší alespoň co do míry známého prostředí, neboť Diakonie Západ zde poskytovala aktivity primární

prevence již v předcházejícím období. Velký vliv na zapojení preventistky do prostředí školy mělo i to, že projekt byl velmi vítán přímo ředitelkou školy, která „se spojila“ s preventistkou při „získávání“ ostatních pedagogických pracovníků pro projekt.

V prvních měsících projektu probíhalo stejně jako na ostatních školách především seznamování preventistky s žáky, pedagogickými pracovníky. I zde musel být věnován dostatek času pro komunikaci potřebnosti a smyslu projektu a odbourávání počáteční nedůvěry. Již v prvním pololetí 2012/2013 bylo realizováno několik aktivit primární prevence pro 1. i 2. stupeň. Probíhala spolupráce s metodičkou prevence. Od počátku realizace projektu byla na této škole preventistka vyhledávána také pro individuální konzultace. Dobrou praxí v pochopení významu těchto individuálních konzultací byl moment, kdy paní ředitelka poslala během vyučování dívku řešící vážnou rodinnou situaci pro individuální rozhovor. Ve většině případů jsme se však stejně jako na ostatních školách setkávali s tím, že pokud chtěl žák vyhledat individuální rozhovor s preventistkou, musel počkat na přestávku či ji vyhledat až po vyučování.

Díky přístupu vedení školy a potažmo celého poradenského týmu, který brzy přijal preventistku za externí konzultantku v oblasti prevence a péče o ohrožené děti, se preventistka celkem rychle a bez obtíží včlenila do školního prostředí. Škola přijala projekt za „svůj“ a vedení školy v průběhu posledního pololetí realizace projektu ve velké míře komunikovalo s Diakonií Západ možnosti jeho dalšího pokračování.

2.3.3.1 Primárně preventivní a prezentační aktivity na ZŠ v Rokycanech

26

Žáci

V průběhu realizace projektu se uskutečnilo 22 preventivních aktivit ve třídách. Velký zájem byl o realizaci tzv. besediček pro žáky 1.-5. třídy. Témata těchto „mini“ preventivních aktivit se týkala pomoci v krizových situacích, orientace v integrovaném záchranném systému, vztahu ve třídě apod. Na 2. stupni byly realizovány primárně preventivní bloky na téma šikana, vztahy s rodiči, partnerské vztahy či nebezpečí na internetu. Výběr témat byl realizován dle nabídky programu „Podívej se kolem...“.

Spolupráce preventisty s ostatními pedagogy probíhala v rámci jeho vstupů do jejich předmětů, např. kdy v rámci českého jazyka bylo z žáky probíráno téma rasismu a žáci dostali za úkol napsat úvahu na toto téma. Pro žáky 9. tříd byla v rámci občanské výchovy připravena psychosociální hra „Lék na AIDS“. Žáci 8. tříd při občanské výchově diskutovali s preventistkou na téma volby zaměstnání. Pro 9. třídu byla navíc realizována psychosociální hra *Lék na AIDS* a pro 8. třídu preventivní aktivita

Pro 4., 6. a 8. třídu se ve školním roce 2013/2014 uskutečnily *tmelící dny*, které měly podpořit soudržnost kolektivu (období adaptačních dnů na OA). V tomto školním roce se také poprvé konalo 15 chodbových akcí na různá preventivní témata.

Během projektu se ve spolupráci s pracovníky nízkoprahového zařízení pro děti a mládež Klubu Akcent v Rokycanech konaly dvě preventivní akce se zaměřením na vrstevnické vztahy, rozpoznávání emocí, rozvoj empatie a komunikace. Součástí byla i návštěva Klubu Akcent v Rokycanech.

Pro prezentaci projektu, facebookových a webových stránek měli žáci k dispozici informační materiály ve formě samolepek s kontakty, propagační materiály, nástěnku preventistky a byl jim distribuován projektový zpravodaj Helpyletter.

Velmi důležitým zdrojem pro prezentaci projektu žákům, ale i ostatním cílovým skupinám a potažmo veřejnosti byla řada akcí realizovaných školou, na které byla preventistka přizvána a kde byl projekt a jeho aktivity představovány.

Statistiky projektových aktivit ukazují, že v rámci preventivních či projektových aktivit na Základní škole v Rokycanech proběhlo 2 238 kontaktů s cílovou skupinou žáků. Ti se aktivit účastnili jednorázově či opakovaně.

Rodiče

Prezentace projektu rodičům probíhala především v rámci „vítání rodičů“ u příležitosti rodičovských aktivit. Komunikace s rodiči probíhala také během akcí, které pořádala škola: např. u příležitosti *Dne otevřených dveří*, akce *Slavme s koňmi* či *Memoriál Jindřicha Šmause*. Rodičům byly rozdávány letáčky s kontaktními informacemi o konzultačních hodinách, webové adrese Helpyou.cz, facebookové stránce a telefonním číslem na externí preventistku. V závěru projektu byly rodičům k dispozici též informační letáčky týkající se rizikového chování (např. poruchy příjmu potravy, šikana či sebepoškozování).

Ve školním roce 2013/2014 byla na základě požadavku vedení školy realizována beseda pro rodiče na téma *Rizika Facebooku*. Účastnilo se jí celkem 15 rodičů, kteří se dozvěděli o rizicích, které sebou Facebook přináší, jak s ním bezpečně zacházet a na koho se v případě potřeby obrátit. Během besedy byli rodiče velmi aktivní a měli spoustu dotazů. Realizovaná beseda měla velmi pozitivní ohlas, jak od samotných rodičů, tak od vedení školy.

V období realizace projektu bylo v rámci projektových aktivit komunikováno se 155 rodiči.

Učitelé

Pedagogové byli prezentačními akcemi osloveni především během akcí školy, např. *Evropa na dosah*, při *chodbových akcích*, *tmelících dnech* nebo při pedagogické radě. Někteří se účastnili také přímo primárně preventivních aktivit ve svých třídách.

Ve školním roce 2013/2014 (31. 1. 2014) byl pro pedagogy realizován seminář na téma *Šikana* ve spolupráci s pracovníky projektu „Minimalizace šikany“, který vedla Mgr. Renata Vordová. Semináře se zúčastnil celý sbor, tj. 23 pedagogických pracovníků. Seminář byl 8 hodinový a preventistka byla stejně jako ostatní pedagogové aktivní účastnicí. Přítomnost preventistky měla za cíl především její integraci mezi pedagogický sbor a navázání bližších kontaktů.

V projektovém období byla zaznamenána aktivní účast 118 pedagogů v rámci preventivních či prezentačních aktivit.

2.3.3.2 Intervenční aktivity na ZŠ v Rokycanech

Konzultační hodiny preventistky byly stanoveny na středu od 10:30 do 15:00. Preventistka měla k dispozici prostory v kabinetě č. 213 ve 2. patře. Následující tabulka uvádí přehled využití těchto konzultací:

ZŠ Rokycany 2012/2013 a 2013/2014		
Cílová skupina	Téma	Počet klientů/konzultací
Žáci	šikana	4/6
	vztahy s rodiči	8/9
	partnerské vztahy	2/5
	vrstevnické vztahy	20/24
	výchovné problémy	6/7
	sebepoškozování	3/3
	problémy ve škole	7/7
	informace o krizové pomoci	10/10
Pedagogové	výchovné problémy	6/6
Rodiče	výchovné problémy	3/4
	vrstevnické vztahy	2/3

28

Žáci

Od září 2012 do června 2014 bylo na ZŠ v Rokycanech poskytnuto celkem **71 konzultací** 60 žákům I. i II. stupně, z toho 11 dětí přišlo opakovaně. Většina konzultací proběhla na téma *šikana a vrstevnické vztahy*, dále se objevovala témata *výchovných problémů*, *partnerských vztahů*, *problematických vztahů s rodiči* či *sebepoškozování*.

Rodiče

Preventistku během jejího působení na ZŠ v Rokycanech vyhledalo **5 rodičů**, kteří přišli konzultovat *výchovné problémy svých dětí* či *problematické vrstevnické vztahy*.

Učitelé

Konzultací u preventistky využilo **6 pedagogů**, kteří přišli konzultovat *výchovné problémy svých žáků*.

2.3.4 Základní škola Kožlany

Situaci zahájení projektu a vstupu preventistky na půdu školy znepríjemnila a negativně ovlivnila autonehoda preventistek na cestě ze ZŠ v Kožlanech v posledním srpnovém týdnu. Preventistka pilotující projekt na ZŠ v Kožlanech byla 2 týdny v pracovní neschopnosti, což způsobilo, že nebylo možné realizovat první naplánované kroky pro prezentaci projektu žákům a pedagogickým pracovníkům v prvních zářijových dnech.

Realizace projektových aktivit byla na této škole od počátku problematická. Ačkoliv metodička prevence měla velký zájem o zapojení školy do pilotáže, projekt se nesetkal s pochopením u výchovné poradkyně a potažmo u vedení školy. Plán projektových aktivit na 1. pololetí školního roku 2012/2013 obdobně jako u výše uvedených škol nebyl vytvořen, nicméně preventistka se o zapojení do školního prostředí snažila, o čemž svědčí i velký zájem o individuální konzultace dětí s ní. Potíže, s kterými se projekt na této škole potýkal, se staly důležitým zdrojem pro kritické přemýšlení o rizikových faktorech vstupu do škol a zapojení škol do sociálního projektu jako takového. Tyto rizikové faktory jsou popsány níže.

V prosinci 2012 proběhlo zhodnocení projektu pedagogickým sborem, včetně vedení školy. Někteří z pedagogů zaujali k projektu postoj „nepotřebný“, většina k němu přistupovala „s nezájmem“. S ohledem na to, že projekt neměl podporu vedení školy a velmi negativně se k němu i k osobě preventistky postavila výchovná poradkyně (jedna z hlavních osob poradenského sboru, se kterým měla preventistka spolupracovat), došlo na konci ledna 2013 k ukončení spolupráce. ZŠ v Kožlanech následně nebyla žádnou jinou školou nahrazena.

29

2.3.4.1 Primárně preventivní a prezentační aktivity na ZŠ v Kožlanech

Žáci

V průběhu realizace projektu v 1. pololetí školního roku 2012/2013 se uskutečnilo 6 preventivních aktivit pro žáky na 1. i 2. stupni. Tyto preventivní aktivity byly realizovány podle stávající nabídky preventivních aktivit programu „*Podívej se kolem*“ především na téma integrovaného záchranného systému a pomoci v krizových situacích (besedičky na 1. stupni) a na téma šikany, kyberšikany, partnerských vztahů či vztahů v rodině. Před Vánoci byl realizován vánoční workshop, na kterém byly společně s dětmi přítomni i rodiče. Kontakty na preventistku byly zveřejněny na nástěnce. Informační letáčky žáci nedostali, neboť projekt byl na škole ukončen ještě před jejich dokončením.

V období 1. pololetí školního roku 2012/2013, kdy byl projekt na ZŠ realizován, se preventivních či prezentačních aktivit účastnilo 112 žáků.

Rodiče

Rodičům představila preventistka projekt v rámci rodičovských aktivit. Dostali též nabídku k využití konzultačních setkání. Byl jim předán informační letáček pro rodiče. Další možnost k setkání

s rodiči měla preventistka díky vánočnímu workshopu, na kterém měla připravené preventivní úkoly kromě dětí také pro jejich rodiče.

Během vánočního workshopu preventistka představovala projektové aktivity 6 rodičům.

Učitelé

Na počátku školního roku měla preventistka možnost prezentovat nový projekt v rámci pedagogické rady. Přístup vedení školy však další komunikaci s pedagogy příliš nepodporoval, a tak k dalšímu společnému setkání došlo až při zpětnovazebním hodnocení projektu, kdy byl projekt shledán jako nepotřebný.

Při realizaci preventivních aktivit ve třídách se spolu se svými třídami těchto aktivit účastnili 4 pedagogové.

2.3.4.2 Intervenční aktivity na ZŠ v Kožlancech

Konzultační hodiny preventistky byly stanoveny na středu od 10:30 do 15:00. Preventistka měla k dispozici prostory v malé knihovně v zadní části školy vedle tělocvičny. Následující tabulka uvádí přehled využití těchto konzultací:

ZŠ Kožlany 2012/2013		
Cílová skupina	Téma	Počet klientů/konzultací
Žáci	šikana	6/10
	vztahy s rodiči	2/6
	partnerské vztahy	2/5
	vrstevnické vztahy	1/4
Pedagogové	-	0/0
Rodiče	-	0/0

Žáci

Preventistka působila na škole od 12. 9. 2012 do 31. 1. 2013 a za tuto dobu proběhlo celkem **25 konzultací**, na které přišlo 11 dětí, z toho 6 dětí opakovaně. Nejčastějším tématem konzultací byla *šikana*, která se objevovala v 10 případech, dalším častým tématem byly *vrstevnické vztahy*, které se probíraly ve 3 případech, a po jedné konzultaci byla témata *partnerských vztahů* a *problematických vztahů rodičů s dětmi*.

Rodiče

V období realizace projektu na ZŠ v Kožlanech nevyužil možnost konzultace nikdo z rodičů.

Učitelé

Pedagogové nabídku konzultace nevyužili.

2.3.5 Kritické zhodnocení této oblasti

2.3.5.1 Zahájení realizace projektu

Faktory ovlivňující realizaci projektu:

- **zapojení preventistky a projektových aktivit do života školy**
 - ☺ každá škola měla na počátku realizace projektu alespoň jednoho „příznivce“ projektu, který pomáhal krizové intervence v prvních dnech působení v novém prostředí
 - ☺ proběhlo osobní představení projektu i preventistky v každé třídě školy, na místě byl ponechán třídní rozvrh hodin s vyznačením konzultačních hodin
 - ☺ preventistka byla představena pedagogům v rámci společné pedagogické rady, preventistka měla možnost představit projektový záměr (ZŠ R, ZŠ K)
 - ☹ každé preventistce byla přidělena konzultační místnost pro intervenční činnost, volba těchto místností se však ukázala v průběhu projektu ne zcela šťastná: OA – 3. patro školy, zároveň využívána jako počítačová učebna; ZŠ K – místnost v zadní části školní budovy mimo běžný pohyb žáků a pedagogů; ZŠ R – místnost v 1. patře, v okolí se nacházely třídy 1. stupně ZŠ, místnost sloužila zároveň jako kancelář speciální pedagožky a kabinet jazyků. Byla nastavena pravidla pro využívání společných prostor, ze strany pedagogů však často nebyla respektována.
 - ☹ supervize projektového týmu začaly probíhat od října 2012
 - ☹ absence promyšlené vstupní propagační strategie při vstupu na půdu škol, chyběl plán vhodných prezentačních aktivit, nedostatek nástrojů pro motivaci škol pro přijetí projektu
 - ☹ počáteční neochota školy spolupracovat při prezentaci projektu na školních chodbách (např. nemožnost umístění nástěnek na školní chodby...), žádná iniciativy ze strany školy v této oblasti
 - ☹ zapojení preventistek do života školy až v druhé polovině září (OA zdravotní důvody, ZŠ K – pracovní neschopnost způsobená dopravní nehodou) – tj. „ztráta“ vhodného momentu prezentace žákům první školní den, na OA postupné představování se jednotlivým pedagogům namísto vhodnějšího společného setkání
 - ☹ negativní vliv náhlé personální změny na pozici manažera projektu v projektovém týmu, nutné přenastavení pracovních pozic a kompetencí (časová náročnost)

Doporučení:

- před zahájením projektu mít stabilizovaný a fungující tým, úvodní fáze projektu je velmi náročná na čas i pracovní vytíženost preventistky především v oblasti sebereflexe, analýzy aktuální situace ve škole i v oblasti emocionálního prožívání, je vhodné, aby již při zahájení projektu měl tým oporu v osobě supervizora
- stanovit procedurální kroky pro zapojení školy do projektu (výběr školy, vyjednání podmínek spolupráce, uzavření dohody o spolupráci)
- v rámci podmínek spolupráce vyjasnit specifika poskytování sociální služby na půdě školy, způsob předávání a sdílení informací o projektu i v oblasti práce s ohroženými dětmi, domluvit vhodný prostor pro intervenční práci krizového intervenanta, nastavit pravidla komunikace krizového intervenanta, školy a rodičů
- před zahájením projektu připravit dostatečnou baterii nástrojů pro „zviditelnění“ preventistky a projektu ve škole
- motivovat vedení školy k prezentaci projektu směrem dovnitř (směrem k žákům i pedagogům)

2.3.5.2 Komunikace externího preventisty s pedagogickým sborem

Faktory ovlivňující realizaci projektu:

- **vlastní zapojení preventistky mezi členy pedagogického sboru, sdílení informací**
 - ☺ vzájemná znalost preventistky a pedagogických pracovníků z předcházejícího období
 - ☺ představení preventistky v rámci společné porady pedagogického sboru (např. vstupní zahajovací porada po prázdninách, pedagogické rady apod.), představení její náplně práce
 - ☺ iniciativa preventistky při osobních setkáních s pedagogy na školních chodbách, ve sborovnách, jídelnách
 - ☺ využití mezipředmětových vztahů (přizvání ke spolupráci do aktivit projektu např. učitele jazyků, estetické výchovy apod.)
 - ☺ efektivní využívání propagačních materiálů a prezentačních aktivit „vtahovalo“ pedagogické pracovníky do projektu
 - ☺ realizace evaluačních setkání s pedagogickými pracovníky s cílem zhodnotit projektové aktivity uplynulého období (ZŠ R, OA)
 - ☹ malá iniciativa preventistky při osobních setkáních (stydlivost, obavy, strach...)
 - ☹ nesoulad mezi motivací vedení školy a ostatních pedagogických pracovníků (nepřijímání doporučení, nerespektování rozhodnutí apod.)
 - ☹ nemožnost sdílet informace o projektu a projektových aktivitách s pedagogickým sborem (ZŠ K – vedení školy nepodporovalo žádosti preventistky o možnost setkání s pedagogy na společných poradách a jejich informování o průběhu projektových aktivit, nejenže nebyla na pedagogickou radu vpuštěna, ale byla požádána, aby v té době zajišťovala dozor ve školní družině)

- **zkušenosti pedagogických pracovníků v oblasti péče o ohrožené děti**
 - ☺ přítomnost učitelů při realizaci aktivit primární prevence či jiných prezentačních aktivit pro žáky
 - ☺ odbornost preventistky „dokazovat“ pedagogickým pracovníkům např. realizací vzdělávacích aktivit pro pedagogy (ZŠ R – změna v přijímání preventistky nastala po pedagogické radě v listopadu 2012, kde proběhla tematická diskuse o šikaně)
 - ☺ otevřenost preventistky pro problémy učitelů (ZŠ R – preventistka byla k dispozici v rámci poradenství či spolupracovala např. v oblasti sociometrických šetření)
 - ☺ efekt „sněhové koule“ – vzájemné doporučování preventistky mezi pedagogickými pracovníky po nabytí dobrých zkušeností s její odborností
 - ☹ malá informovanost pedagogických pracovníků v oblasti péče o ohrožené děti či sociálních služeb - vzbuzuje nedůvěru, pochyby
 - ☹ nedostatek finančních prostředků ve školách pro pravidelné vzdělávání pedagogických pracovníků

- **pracovní pozice preventistky**
 - ☺ externí podpora a pomoc pro pracovníky školního poradenského pracoviště (vedení školy, metodik prevence, výchovný poradce apod.)
 - ☺ možnost využití kontaktů pracovníka pro navázání sociálních služeb podporujících žáka a celou jeho rodinu
 - ☹ nová pracovní pozice na půdě školy vzbuzuje nejistotu a nedůvěru
 - ☹ neznalost termínu „krizová intervence“ a z toho často vyplývající chybná interpretace její pozice jakožto školní psycholožky
 - ☹ výchovný poradce či metodik prevence ji může vnímat jako konkurenci

- **věk preventistek v rozmezí 23-28 let:**
 - ☺ směrem k žákům: snadné navázání kontaktu, vzbuzení důvěry a bezpečného vztahu, snazší vcítění se
 - ☹ směrem k pedagogům: malá pracovní zkušenost, horší získávání respektu ke své osobě jako odborné autoritě, nízký věk „provokuje“ některé z pedagogických pracovníků k vyjadřování nedůvěry a nerespektování v odbornosti
 - ☹ setkání s neúspěchem/nepřijetím/odmítáním projektu ze strany pedagogických pracovníků může vést k postupné demotivaci pracovníků realizujících projekt ve školách

Doporučení:

- při vytváření projektového záměru a harmonogramu projektových aktivit ponechat čas pro vzájemné seznámení se s pedagogy a realizátory projektu

- pravidla pro sdílení informací v rámci pedagogického sboru nastavit již před zahájením projektu v rámci podmínek spolupráce
- realizovat evaluační setkání s pedagogickými pracovníky zaměřená na realizaci projektových aktivit v uplynulém období, zjišťovat potřeby pedagogických pracovníků v oblasti projektu
- mít vytvořenou strategii pro komunikaci s pedagogy, včetně efektivních nástrojů prezentace a osvěty a realizovat ji dle stanoveného harmonogramu
- iniciativou, otevřeností a odborností krizového intervenanta „získávat“ pedagogické pracovníky a motivovat je k pozitivnímu přijetí projektu
- vhodnou formou zapojovat pedagogické pracovníky do aktivit projektu tak, aby projekt vnímaly jako smysluplný a preventistku jako spolupracujícího odborníka, nikoliv jako konkurenci
- realizovat úvodní školení pro pedagogické pracovníky v oblasti péče o ohrožené děti a v oblasti sociálních služeb: definovat krizovou pomoc u dětí na půdě školy – co to znamená, do jaké míry ve škole funguje anonymita a diskrétnost, co konkrétně může přinést pedagogickým pracovníkům, jak jim to může pomoci, jaká může být práce s pedagogickým pracovníkem, pokud za krizovým pracovníkem dochází žák z jeho třídy, apod.
- vydefinovat pracovní pozici krizového intervenanta, náplň činnosti a jeho kompetence na půdě školy
- vytvořit předpis stanovující způsob práce s anonymitou a diskrétností u dětí, které využily krizovou pomoc na půdě školy
- definovat postupy pro návaznou spolupráci s rodiči, jehož dítě využívá konzultace u preventistky (opírat se o zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, který umožňuje dítěti vyhledat pomoc v krizové situaci i bez vědomí rodičů), k zamyšlení je i samotné pojmenování činnosti preventistky – intervence a poradenství či sociální práce s prvky krizové pomoci apod.
- definovat kompetence preventistky vůči pracovní pozici metodika prevence, příp. celého školního poradenského týmu, spolupracovat dle možností při realizaci primární prevence ve škole, při vytváření minimálního preventivního programu apod.
- nejistotu preventistky při práci v méně známém školním prostředí eliminovat dostatečnou podporou, odborným metodickým vedením či supervizí
- podporovat účast preventistky na formálních i neformálních setkáních učitelů (pedagogické rady, teambuildingové aktivity)

2.3.5.3 Komunikace externího preventisty s žáky

Faktory ovlivňující realizaci projektu:

- **lokalita školy, velikost a typ školy s ohledem na komunikaci s žáky**
 - ☺ do projektu byly záměrně zařazeny tři školy rozdílného charakteru, v průběhu projektu se projevil vliv lokality, velikosti města, školy, možnost využití dalších návazných sociálních služeb apod.

- ☺ umístění školy: jako přínosné se ukázalo umístění Obchodní akademie i ZŠ v Rokycanech vzhledem k dostupnosti návazných sociálních služeb (OA v Plzni návaznost na snadno dostupné krizové centrum, ZŠ v Rokycanech návaznost na nízkoprahové zařízení pro děti a mládež)
- ☺ velikost školy:
 - středně velká škola: (ZŠ v Rokycanech) snazší vstup preventistky na půdu školy, „rychlejší“ seznámení se s žáky i pedagogy, otevřenost pro „nové“;
 - malá škola: (ZŠ v Kožlanech) příliš uzavřené prostředí, které mezi sebe velmi těžko „pouští“ někoho či něco nového, škola „rodinného typu“, kde každý každého zná, navíc nezaručuje žákům diskretnost a bezpečí při využívání konzultací;
 - velká škola (OA v Plzni) – velké množství žáků a pedagogů působí anonymně, nový projekt, nový pracovník se v tomto anonymním prostředí poněkud „ztrácí“, trvá delší dobu, než dojde k prolomení anonymity
- ☺ typ školy s ohledem na věk žáků:
 - mladší žáci: spontánní, velmi dobře reagují na nové podněty, rádi se zapojují do aktivit, je důležitá především rozmanitost a interaktivita činností
 - starší žáci: těžší pro přijetí autority preventisty, vytvoření vztahu důvěry, obezřetnost žáků při svěřování se apod., důležitý je respekt a rovnocenný, partnerský přístup

- **primárně preventivní či prezentační aktivity:**

- ☺ smysluplnost dlouhodobých primárně preventivních aktivit, tzv. bloků, kdy se preventistka setkává se třídou několikrát v průběhu po sobě následujících týdnů: žáci se blíže seznamují s preventistkou, vytváří se mezi nimi vztah důvěry pro případné „svěření se“
- ☺ úspěšnost „chodbových akcí“ neboli akcí o přestávkách: realizovány, aniž by narušily školní vyučování, zapojují žáky různého věku a také pedagogy, zážitkové aktivity žáky baví, spolupracují, dochází k bližšímu seznámení se s krizovým interventem, dle využitého tématu je možný přesah aktivit (např. vyrobená „housenka přání“ zdobí chodby na dětském oddělení ve Fakultní nemocnici v Plzni)
- ☺ účinnost besed v krizovém centru či nízkoprahovém klubu: žáci se seznamují s prostředím a pracovníky sociálních služeb, zvyšuje se jejich odvaha pro vyhledání těchto služeb v případě potřeby
- ☺ zájem o účast na aktivitách projektu se zvyšuje spolu s kvalitou propagace těchto aktivit a jejich viditelného zhodnocení: využívat vhodné nástroje komunikace pro danou cílovou skupinu, informovat o proběhlé aktivitě prostřednictvím fotografií na webových stránkách, nástěnkách, facebooku
- ☹ malý zájem o aktivity koncipované jako pravidelné, ale umístěné do odpoledních hodin mimo pravidelné vyučování
- ☹ malý zájem o aktivity málo propagované či propagované špatnou formou

- **přítomnost třídního učitele na aktivitách primární prevence**

- ☺ třídní učitel zná svou třídu, poptávka po konkrétním tématu primárně preventivní aktivity vyplývá z konkrétní potřeby
- ☺ aktivní účast třídního učitele může znamenat nový pohled žáků na něj, vzájemně se poznávají, prohlubuje se důvěra mezi žákem a učitelem
- ☺ v případě, kdy aktivita „rozkryje, otevře“ citlivé téma žáka, učitel ví, co se děje, „odkud vítr fouká“ a může adekvátně reagovat
- ☺ v rámci realizované aktivity má učitel možnost ověřit si odbornost krizového intervenanta pro jeho případné využití v rámci poradenství či spolupráce při pomoci konkrétnímu dítěti
- ☹ účast učitele není vhodná, pokud má se svou třídou špatný vztah, panuje nedůvěra žáků k němu, učitel není přístupný otevřené komunikaci, zneužívá získané informace v neprospěch žáků

Doporučení:

- při plánování vhodných primárně preventivních či prezentačních aktivit reflektovat specifika cílové skupiny, pro kterou jsou určeny, prostředí, ve kterém budou probíhat, i obsah, který mají předat
- mít vytvořený plán aktivit včetně harmonogramu a cenové kalkulace a pravidelně ho vyhodnocovat
- pro určité cílové skupiny využívat navržené „mixy komunikace“, průběžně je aktualizovat a doplňovat
- spolupracovat s metodikem prevence při plánování primárně preventivních či prezentačních aktivit v souvislosti s Minimálním preventivním programem školy
- spolupracovat s třídním učitelem při plánování primárně preventivních aktivit s ohledem na potřeby třídy či jednotlivých žáků

- **intervenční aktivity**

- ☺ možnost žáka poznat krizového intervenanta prostřednictvím primárně preventivních či prezentačních aktivit zvyšuje jeho důvěru pro „svěření se“ v případně potřeby
- ☺ deklarovaná a dodržovaná diskrétnost a anonymita „otevírají“ dveře pro soukromé konzultace žáků s krizovým intervenantem
- ☹ realizované konzultace nenaplňovaly zcela klasický charakter krizových intervencí, realizované rozhovory měly spíše podpůrný význam, umožňovali žákům pohlédnout na jejich situaci i očima nezávislé druhé osoby, znormalizovat jejich vnímání dané situace a otevřít možné cesty, jak situaci řešit; v mnoha případech postačovalo žákům dostavit se ke konzultaci pouze jednou,

- ☹ špatná časová dostupnost krizových intervencí: konzultační hodiny krizového intervenanta umístěné do odpoledních hodin mimo vyučování nebyly pro žáky dostupné, využívání prostoru pro konzultaci v průběhu vyučování až na výjimky neumožňovali učitelé, žáci se obraceli na preventistky většinou o přestávkách, příp. na konci hodin při realizaci primárně preventivních aktivit
- ☹ počet realizovaných intervencí za dobu projektu je značně pod možnou max. kapacitou danou konzultačními hodinami
- ☹ nevhodně zvolené konzultační místnosti (sdílení místností více osobami, počítačová učebna využívána žáky i mimo školní vyučování) nezajišťovaly vždy potřebný komfort, diskrétnost a anonymitu, přestože byla stanovena pravidla pro společné využívání místností, nebyla většinou pedagogů respektována

Doporučení:

- zajistit konzultační místnost, která splňuje požadavky na základní komfort, diskrétnost a anonymitu
- možnost využití konzultací vnímat jako příležitost pro žáky nikoliv jako měřítko úspěšnosti projektu (žák nemusí vyhledat krizového intervenanta přímo ve škole, ale díky dobře realizovaným prezentačním aktivitám a aktivitám primární prevence může vyhledat přímo návaznou službu mimo prostor školy, což se krizový intervenant ani nemusí dozvědět)
- při vstupním kontraktování se školou vyjednat možnost odchodu žáka z vyučovací hodiny za účelem využití služeb externí preventistky

2.3.5.4 Komunikace externího preventisty s rodiči

Faktory ovlivňující realizaci projektu:

- **zapojení rodičů do projektových aktivit:**
 - ☺ rodiče dětí mladšího školního věku: snazší zapojení prostřednictvím jejich účasti na rodičovských aktivech, jejich zájem o školní aktivity připravené pro děti a jejich rodiče (se stoupajícím věkem zájem rodičů o zapojení se v rámci školních aktivit klesá)
 - ☺ využít aktuální problémy, které rodiče řeší a obrací se s nimi na vedení školy (např. problém s kyberšikanou na ZŠ v Rokycanech vedl k uspořádání besedy o rizicích facebooku a možnostech jeho zneužití k šikaně spolužáků)
 - ☺ dobrá spolupráce preventisty s vedením školy, to pak dokáže lépe motivovat rodiče k účasti na projektových aktivitách (např. ředitelka na ZŠ v Rokycanech posílala rodiče konzultovat problémy svých dětí přímo za preventistkou)
 - ☹ malý zájem rodičů o projektové aktivity
 - ☹ malý zájem rodičů o komunikaci se školou (zvláště rodiče starších žáků na střední škole se o školní aktivity téměř nezajímají, výjimku tvoří pouze situace, kdy jejich děti mají nějaký problém, který musí rodiče řešit)

Doporučení:

- pro zapojení rodičů do aktivit projektu využít aktivity realizované školou (třídní aktivity, dny otevřených dveří apod.)
- ve spolupráci se školním poradenským týmem realizovat pro rodiče besedy zaměřené na rizikové chování a na prevenci jeho vzniku
- zapojit rodiče prostřednictvím žáků – vhodné spíše u žáků mladšího školního věku (např. výtvarná soutěž – rodinná kniha: „Jak si v rodině pomáháme“ – pohled žáka, rodičů či dalších příslušníků širší rodiny).
- využívat setkávání rodičů pro „sběr“ e-mailových adres, vytvoření databáze a formou e-mailu zasílat novinky z projektu, pozvánky na akce apod.
- opakovaně vhodnou formou nabízet rodičům možnost konzultací přímo na půdě školy, příp. v zařízeních návazných služeb v dané lokalitě

2.4 Oblast tvorby komunikační strategie

V prvních měsících zahájení projektu – tedy v srpnu a září – byla navázána spolupráce s firmou LIVE PROMO, jejíž pracovník se stal poradcem projektu v oblasti marketingové a komunikační strategie. Byly vyjasněny úkoly, které z projektu pro tuto oblast vyplývaly, nastaven systém porad a předávání informací. Z důvodu časové zaneprázdněnosti preventistek vyplývající z náročného období vstupu do škol se nedařilo v prvním pololetí školního roku 2012/2013 příliš provázat spolupráci na komunikační strategii s přímou prací ve školách. Těžiště práce tak spočívalo ve spolupráci garanta projektu s externím poradcem, tým preventistek se do teoretické přípravy komunikační strategie zapojil až později.

Nicméně v podzimních měsících roku 2012 bylo zpracováno dotazníkové šetření, které probíhalo již v předprázdninovém období mezi žáky na základních školách a které bylo zaměřeno na zjištění povědomí dětí a mládeže o krizových situacích, službách krizové pomoci a o jejich dostupnosti. Tento průzkum byl vnímán jako vstupní průzkum a stal se východiskem při zpracování **komunikační strategie pro rok 2013/2014¹** a též podkladem pro vytváření **Metodiky komunikace s žáky a pedagogickými pracovníky zaměřené na využívání a zprostředkování služeb krizové pomoci a služeb pro rodiny s dětmi**, která je jedním z hlavních výstupů projektu Archa - Vylodění. Analýza průzkumu je přiložena k tomuto dokumentu formou přílohy. Navazoval na něj obdobný průzkum realizovaný na podzim roku 2013, který měl ukázat posun ve zvýšení povědomí dětí na základních školách. Výstupy podzimního dotazníkového šetření jsou taktéž přiloženy formou přílohy.

Na začátku ledna 2013 byl projekt a spolu s ním i výstupy prvního dotazníkového šetření z jara 2012 zúžené na Plzeňský kraj představen krajské metodičce prevence, která zajistila prostřednictvím oběžníkového bulletinu rozšíření informací o něm na všechny školy v Plzeňském kraji.

¹ V projektovém záměru byla jako výstup uvedena Komunikační strategie pro období let 2012/2014, s ohledem na to, že ve školním roce 2012/2013 byla vytvářena analýza jednotlivých oblastí, komunikační strategie byla v praxi realizována až v období školního roku 2013/2014. Zpracovaná KS má však ambice pro realizaci i v období následujícím.

Na podnět externího poradce se v období 1. pololetí 2012/2013 objevila též myšlenka vytvořit pro programy primární prevence maskota prevence a spolu s ním také webové stránky informačního charakteru. Do návrhů maskota byly zapojeny i pilotní školy, s větším ohlasem jsme se setkali na ZŠ v Rokycanech, kde se pak výtvarně ztvárněné návrhy maskota staly dlouhodobější výzdobou školy. Výsledkem hledání se stal na jaře 2013 maskot Helpy, který se také stal průvodcem webových stránek www.helpyou.cz. Tyto webové stránky spolu s facebookovou stránkou byly spuštěny v červnu 2013. Maskot i webové stránky od té doby byly komunikovány na všech prezentačních materiálech a při všech primárně preventivních akcích.

V prvním roce projektu probíhalo především teoretické zpracovávání Návrhu komunikační strategie, která byla pak v praxi využita při vytvoření komunikačního mixu po obě pilotní školy pro rok 2013/2014 a která je součástí Metodiky komunikace s žáky a pedagogickými pracovníky zaměřené na využívání a zprostředkování služeb krizové pomoci a služeb pro rodiny s dětmi.

Pro prezentaci projektu ve školách byl též vytvořen dokument Informace o projektu do škol (též v příloze), který seznamoval pedagogické pracovníky se základními informacemi týkajícími se projektu.

Maskot Helpy a webové stránky a jejich prezentace znamenaly zlom v přípravě propagačních materiálů projektu, staly se těžištěm při propojení teoreticky zpracovávané komunikační strategie do praktického využití ve školách. Byla vytvořena řada předmětů komunikujících Helpyho, webové stránky, facebookovou stránku a samotný projekt: placky, vizitky, banner, pravitka, rozvrhy, promopult apod. Komunikaci s cílovými skupinami dětí, rodičů a pedagogů podpořily také informační letáčky týkající se rizikového chování, jeho odhalování a možné pomoci. Informace o zapojení do projektu se objevily také na stránkách pilotních škol: <http://www.oa.pilsedu.cz/studium/vychovne-poradenstvi>, <http://www.zsulmirurokycany.cz/cs/projekty/archa-vylodeni/>. Na základní škole v Rokycanech byla též využita školní obrazovka, na níž byl vyvěšen banner informující o projektu Archa – Vylodění a komunikující Helpyho a webové stránky.

Materiály a dokumenty vytvořené v průběhu realizace projektu jsou vloženy k nahlédnutí jako přílohy tohoto dokumentu.

2.4.1 Kritické zhodnocení této oblasti

2.4.1.1 Vznik komunikační strategie

Faktory ovlivňující realizaci projektu:

- **zapojení externího poradce v oblasti PR a marketingu**
 - ☺ poradcem při vytváření komunikační strategie se stal odborník
 - ☺ komunikační strategie vznikala na základě analýzy jednotlivých komunikačních oblastí ve spolupráci odborník v oblasti PR a marketing a odborník v oblasti sociálních služeb
 - ☺ externí odborník byl nositelem nových, dosud nerealizovaných aktivit ve školách

- ☹ časová vytíženost externího poradce nejprve jako osoby samostatně výdělečně činné a později jako manažera úseku veřejných vztahů v Diakonii Západ
- **spolupráce projektového týmu**
 - ☺ práce na vytváření analýzy komunikační strategie probíhala od začátku projektu
 - ☺ uvolnění kapacity 0,5 úvazku preventistky v únoru 2013
 - ☺ tvorba Plánů činnosti pro každé pololetí a vyhodnocení předcházejícího pololetí (činnost preventistek ve školách byla vložena do komunikačního rámce a získala na přehlednosti - 2. pol. 2012/2013, 2013/2014)
 - ☺ zapojení vedení škol do prezentace projektu směrem dovnitř i ven (webové stránky škol, banner ve školách, nástěnky na školních chodbách... - školní rok 2013/2014)
 - ☹ podcenění úvazku pro tvorbu komunikační strategie v plánovaném projektovém záměru a z toho vyplývající nedostatečná časová kapacita pro současné vytváření a realizování komunikační strategie v praxi ve školách
 - ☹ preventistky se z důvodu velkého časového nasazení ve školách v úvodu projektu zapojily do práce na komunikační strategii na přelomu roku 2012/2013

Doporučení:

- při prezentaci projektu spolupracovat s odborníkem v oblasti PR a marketingu (sociální pracovníci jsou odborníci ve svém oboru, PR a marketing není oblast, která by spadala do jejich kvalifikace)
- při vytváření projektových záměrů brát ohled na personální, časovou i finanční dotaci pro efektivně vedenou komunikační strategii
- motivovat vhodným způsobem vedení školy pro spoluúčast na prezentaci projektu směrem dovnitř i směrem k veřejnosti
- mít vytvořený Plán činnosti pro určité období, který zahrnuje nejen termíny plánovaných projektových aktivit, ale též nástroje, které budou využity, v jakém rozsahu a cenové kalkulaci

40

2.4.1.2 Využití komunikační strategie ve školách

Faktory ovlivňující realizaci projektu:

- **realizované prezentační aktivity a využívané prezentační materiály a tiskoviny**
 - ☺ vznik maskota Helpyho, spuštění webových stránek www.helpyou.cz, spuštění facebookové stránky (2. pol. 2012/2013)
 - ☺ vznik propagačních materiálů v jednotném vizuálu propojených maskotem Helpym (2013/2014)
 - ☺ realizace nově navržených prezentačních aktivit vhodně doplněných zvacími aktivitami (vytvořené „komunikační mixy“ pro jednotlivé školy – školní rok 2013/2014)
 - ☺ prezentace projektu a projektových aktivit při každé činnosti (2013/2014)

- ☹️ osobní prezentace projektu v době zahájení projektu – vhodná pro osobní seznámení se s preventivní službou, ne však pro seznámení žáků a pedagogů s projektovými aktivitami (příliš mnoho informací podávaných ústně zaniká a jsou zapomínány - 1. pol. 2012/2013)
- ☹️ neexistence plánu pro prezentaci projektu v době zahájení projektu, využívány spíše jednotlivě vytvořené materiály (např. první rozvrhy, letáčky pro rodiče): vliv na pomalejší start projektu ve školách (1. pol. 2012/2013)
- ☹️ malý zájem o nedostatečně propagované aktivity: (např. výtvarná soutěž o návrhy maskota preventivních služeb - 1. pol. 2012/2013)

Doporučení:

- vytvořit jednotnou grafickou podobu prezentace projektu (jednotný vizuál podporuje celistvost projektu, působí pozitivně při oslovování cílových skupin, propojuje jednotlivé projektové aktivity, umožňuje krizovým intervencím přiblížit se jednotlivým cílovým skupinám, zviditelňuje projekt)
- vytvořit databázi nástrojů komunikační strategie (komunikační balíčky, mixy) pro jednotlivé cílové skupiny projektu a vhodně je využívat
- při plánování rozpočtu projektových aktivit počítat s náklady na propagační materiály či tiskoviny

2.5 Oblast zapojení cílové skupiny odborníků v projektu

V období realizace projektu probíhala multidisciplinární spolupráce s externími odborníky na několika úrovních. Těžiště spolupráce probíhalo především na úrovni rezortů školství a sociálních služeb, oblast zdravotnictví se podařilo zasáhnout pouze okrajově.

a) prezentace pilotního projektu a služeb pro ohrožené děti a jejich rodiny

V rámci setkání odborníků z řad pedagogů, sociálních pracovníků či lékařů byl prezentován pilotní projekt Archa – Vylodění, jeho cíle i záměry. Cílem v této oblasti bylo „dát o sobě vědět“, získat pro projekt podporu a případně i zájemce pro jeho pokračování. Tato úroveň byla naplňována v rámci:

- *komunitního plánování sociálních služeb na Plzeňsku a Rokycansku* (účastní se zástupci sociálních služeb v lokalitách, pracovníci orgánu sociálně právní ochrany dětí, představitelé měst (starostové či místostarostové), zástupci z řad veřejnosti; setkání pracovních skupin probíhá cca 2x ročně, výstup z jednání je zapracován při tvorbě ročního plánu rozvoje sociálních služeb v dané lokalitě)
- *setkání organizací realizujících aktivity primární prevence a poskytující sociální služby s řediteli základních škol na Rokycansku* (toto setkání probíhá na základě podnětů pracovní skupiny v rámci komunitního plánování sociálních služeb na Rokycansku, proběhlo 2x v průběhu realizace projektu)
- *setkání organizací poskytujících sociální služby s lékaři na Rokycansku* (toto setkání probíhá na základě podnětů pracovní skupiny v rámci komunitního plánování sociálních služeb na Rokycansku, proběhlo 2x v průběhu realizace projektu)

- setkání s koordinátorkou primární prevence Plzeňského kraje (osobní setkání iniciovala garantka projektu, proběhlo na přelomu roku 2012/2013, koordinátorka je s projektem seznámena, budou jí představeny výstupy pilotního projektu)
- osobní setkávání se zástupci z řad lékařů, sociálních pracovníků, pedagogů (jednotlivé aktivity členů projektového týmu při příležitosti výkonu jejich práce, využívání příležitostí k prezentaci projektu)
- během realizace projektu jsme se zaměřovali kromě výše popsané odborné veřejnosti i na veřejnost laickou a prezentovali jsme tento projekt, jeho poslání a cíle také na rozličných akcích pro širokou veřejnost (např. Kontejnery k světu, Dny Dé,...)

b) spolupráce preventistek s externími odborníky při realizaci primárně preventivních aktivit

Preventistky v rámci realizovaného projektu vyhledávaly odborníky ochotné ke spolupráci v oblasti odborných konzultací, lektorování, metodického vedení apod. Tato úroveň byla naplňována např.:

- navázáním spolupráce s Pedagogicko-psychologickou poradnou v Rokycanech a v Plzni (spolupráce především v oblasti rizikového chování šikany a kyberšikany, konzultace problematiky pro využití v rámci primárně preventivních aktivit ve školách i spolupráce při zapojení pracovníků PPP v rámci intervenčních programů)
- realizací preventivních besed spolu s Dobrovolnickou regionální agenturou DORA, která se dlouhodobě věnuje práci s dobrovolníky,
- spoluprací s organizací Europe Direct Plzeň a jejím zástupcem Mgr. Milanem Severou, který se podílel na preventivní aktivitě se zaměřením na téma šikana pro první ročník obchodní akademie v Plzni.

c) spolupráce preventistek s návaznými sociálními službami v lokalitě školy

Preventistky mapovaly síť sociálních služeb v lokalitě školy, získávaly potřebné kontakty a informace k možnosti předání ohrožených dětí a jejich rodin, příp. pedagogů, do návazných služeb. V průběhu projektu nedošlo k přímé multidisciplinární spolupráci v rámci poskytování podpory konkrétnímu ohroženému dítěti, preventistky však na tuto možnost byly připraveny a získané informace předávaly nebo byly připravené předat žákům, pedagogům či rodičům.

V oblasti péče o ohrožené děti a jejich rodiny byly oslovovány především sociální služby zaměřené na cílovou skupinu dětí, mládeže a jejich rodičů. Tedy především: sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi, nízkoprahová zařízení pro děti a mládež, krizová pomoc, odborné sociální poradenství.

Důležitou roli v péči o ohrožené děti a jejich rodiny má zákon č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí. Preventistky získaly v průběhu realizace projektu díky konzultacím se sociálními pracovníky OSPOD či sociálních služeb povědomí o tom, na které děti se sociálně právní ochrana vztahuje a také v jakých případech je nutné přizvat ke spolupráci orgán sociálně právní ochrany dětí. Tyto zkušenosti v případě potřeby předávají nebo jsou připraveny předat žákům, pedagogickým pracovníkům i rodičům.

d) realizace případové konference

Jak již bylo řečeno, v průběhu realizace projektu se nevyskytl na žádné z pilotních škol případ, kdy by se objevilo takové ohrožení dítěte, které by vyžadovalo iniciovat ze strany preventistek či vedení školy setkání odborníků pro konkrétní podporu tohoto dítěte. V případě, kdy byla žákovi či jeho rodičům doporučena návazná podpůrná služba, začal/i využívat tu a lze předpokládat, že spolupráce odborníků při podpoře konkrétního případu pak probíhala mimo

školní prostředí, v prostředí návazné služby. (Tato praxe je obvyklá např. v sociálně aktivizačních službách pro rodiny s dětmi.) Pro případ potřeby však byly preventistky seznámeny s přípravou a realizací případové konference, aby se mohly stát jejími iniciátorkami či organizátorkami.

2.5.1 Kritické zhodnocení této oblasti

Faktory ovlivňující realizaci projektu:

- ☺ návaznost pracovníků projektového týmu na sociální služby Diakonie Západ (znalost sociálních služeb i dalších návazných služeb pro rodiny s dětmi, možnost konzultace s odbornými pracovníky přímo ve službách)
- ☺ znalost zasíťování návazných služeb pro rodiny s dětmi v lokalitách škol díky dříve získaným zkušenostem
- ☺ snadná dostupnost informací v oblasti sociálně právní ochrany dětí pro preventistky díky zkušenostem Diakonie Západ
- ☺ účinnější prezentace projektu mezi externími pracovníky díky zaštitění projektu velkou organizací (Diakonie je druhý největší poskytovatel sociálních služeb v ČR, řada odborníků z řad návazných služeb Diakonii Západ a její služby zná)
- ☺ možnost využít prezentační materiály jednotlivých návazných služeb při předávání informací rodičům a pedagogům

- ☹ nedostatečná časová kapacita preventistek pro zamýšlenou realizaci oblasti spolupráce s externími odborníky
- ☹ malá motivace pedagogických pracovníků a rodičů pro získání informací o návazných službách a nedostatek vhodných nástrojů, pomocí kterých by preventistky tuto motivaci zvýšily
- ☹ nezkušenost pedagogických pracovníků (včetně vedení škol) se spoluprací s externími odborníky mimo rezort školství
- ☹ neznalost pedagogických pracovníků v oblasti návazných služeb mimo rezort školství

43

Doporučení:

- věnovat dostatečnou časovou kapacitu prezentaci projektu mezi externími odborníky a nastavování spolupráce s nimi
- informovat vedení škol a potažmo celý pedagogický sbor o návazných podpůrných službách mimo rezort školství a možnostech multidisciplinární spolupráce
- strategicky naplánovat a poté realizovat plán navazování spolupráce s externími odborníky
- získané zkušenosti dobré i špatné praxe z obdobných projektů veřejně prezentovat při setkáních odborníků a těžit z nich v budoucnosti

3. Vyhodnocení projektu Archa - Vylodění

Závěrečná část Zprávy o realizaci pilotního projektu Archa - Vylodění zahrnuje jeho vyhodnocení (evaluaci). Obsahuje vyhodnocení z pohledu vedení škol, pedagogických pracovníků, žáků a samozřejmě také projektového, realizačního týmu. Z důvodu celkově nedostatečné

komunikace s rodiči v průběhu celého projektu nebylo hodnocení z jejich úhlu pohledu realizováno. S ohledem na spíše obecný charakter multidisciplinární spolupráce nebyli s prosbou o hodnocení projektu osloveni ani externí odborníci.

3.1 Vyhodnocení z pohledu vedení škol

Přestože přímá evaluace od vedení škol neproběhla podle původního plánu, je ze získaných materiálů i ze zpětné vazby z průběžných jednání a z připravovaných kroků k pokračování projektových aktivit na školách zřejmé, že vedení škol vnímalo realizovaný projekt Archa – Vylodění jako pro školu přínosný. A to i v kontextu toho, že ředitelé škol, kde byl projekt zcela dokončen, jsou si vědomi toho, že míra rizikového chování na jejich škole je poměrně nízká.

Ředitelé škol ocenili přítomnost preventistky, jakožto externího pracovníka, který může být oporou, jak pro žáky, tak pro jejich rodiče a samozřejmě také pro pedagogy. Externí pracovník jim přináší do situací jiný pohled, nabízí propojení se sektorem sociálních služeb, které mohou být vhodnou spolupracující či návaznou službou v případech nutnosti řešit náročnou životní situaci žáka, která přesahuje kompetence a možnosti školského pracoviště.

Z pohledu vedení škol je dvouletá doba trvání projektu tohoto rozsahu velmi krátká. První rok hodnotí jako rok přípravný, který teprve připravuje podmínky pro efektivní realizaci aktivit v roce dalším. Tyto aktivity jsou závislé na vybudování pocitu důvěry, a to nejen směrem k žákům, ale také směrem k pedagogům, na zapojení do školního prostředí, přiblížení se členům pedagogického sboru, vykomunikování potřeb dané školy a připravení plánu pro období další. Ukončení projektu v tomto období vnímají jako neefektivní, protože teprve nyní by se mohla plně zúročit dosud odvedená práce a získané zkušenosti.

Přímá práce směřovaná k žákům je na obou školách, které dokončily projektové období, hodnocena velmi dobře. Rozsah metod práce se žáky je vnímán jako dostatečný a odpovídající cílům projektu. Ze zpětné vazby od vedení škol se však ukazuje podcenění časové náročnosti plánovaných aktivit a z toho vyplývající překročení kapacity preventistek. Vedení škol by uvítalo větší rozsah přímého působení preventistky, a to jak na poli vlastních konzultačních hodin, tak také na poli realizace preventivních aktivit, účasti na vlastních akcích školy (porady, aktivity, tmelící/adaptační dny s možností výjezdu mimo školu, týmová práce pro pedagogy a další).

Obchodní akademie v Plzni přistoupila k ukončení projektu z důvodu vyčerpání finančních prostředků aktivně a již vyčlenila část vlastních finančních prostředků pro spolufinancování pokračování některých projektových aktivit, zejm. konzultačních hodin preventistky na škole po celý příští školní rok.

Obě školy poptávají pokračování projektu jako takového a zároveň jsou otevřeny k zapojení do projektů dalších. I tento zájem o pokračování aktivit na půdě školy je možno hodnotit jako pozitivní zpětnou vazbu k právě ukončenému projektu Archa – Vylodění. Stávající úroveň vzájemné spolupráce je možno brát za stavební kámen dalších projektových záměrů a případné další práce ve prospěch žáků, ale také pedagogů.

Podrobnější zpracování evaluačních výstupů od vedení škol je v příloze tohoto dokumentu.

3.2 Vyhodnocení z pohledu pedagogů

Ze zpětné vazby od pedagogů je zřejmé, že oceňují přínos projektových aktivit směřovaných k žákům jejich škol. Jako přínosný ho mnozí hodnotili již ve fázi počátku jeho realizace, pozitivně ho však většina hodnotí i na jeho konci a poptávají jeho pokračování v dalších školních letech.

Jejich osobní postoj k projektu je však u mnoha z nich ovlivňován nedůvěrou k osobnostem preventistek, a to především z důvodu despektu k jejich odbornosti s ohledem na jejich věk a malou odbornou praxi. Z tohoto důvodu mnozí pedagogové během realizace projektu téměř nevstupovali do kontaktu s preventistkami, nevyhledávali konzultace s nimi, spolupráce se často omezila jen na dojednání realizace preventivních besed v jejich třídě.

Z pohledu pedagogů je největší přínos projektu v tom, že se žákům může v případě potřeby a vzniku náročné životní situace, věnovat také osoba mimo pedagogický sbor, která jim dá prostor pro svěření se a konzultaci možného dalšího postupu, příp. zprostředkuje další návazné služby.

Pedagogové by uvítali, aby projektové aktivity pokračovaly na jejich škole i v dalším školním roce. V jejich poptávce se však opět objevují zejména aktivity směřované k žákům a studentům, sami od projektu žádná očekávání nemají, což znovu koresponduje s určitou mírou neuznání preventistek jako rovnocenných partnerů, natož specialistů, odborníků, kteří mohou pedagogům poskytnout podporu, pomoc či další vzdělávání v oblasti práce s dětmi a mládeží formou preventivní či krizové intervenční práce.

Členové pedagogického sboru by ocenili větší míru propagace projektu a zejména pak jeho větší napojení na přímou školní práci. Zároveň by uvítali větší aktivitu preventistky směrem k nim za účelem zjišťování jejich potřeb a dojednávání adekvátních projektových aktivit k jejich pokrytí. Poptávka je však i po více informacích o průběhu projektu, realizovaných aktivitách a zejména řešených otázkách. I zde je možno vysledovat požadavky, které přesahují časové a kapacitní možnosti projektového nastavení personálního zabezpečení projektu tohoto rozsahu.

Podrobnější zpracování evaluačních výstupů od pedagogických pracovníků je v příloze tohoto dokumentu.

3.3 Vyhodnocení z pohledu žáků a studentů

Na základě získaných odpovědí od žáků pilotních škol, které dokončily celý projekt, se potvrzuje, že nejčastějším místem, kde vznikají situace, které žáky a studenty trápí a potřebují vyhledat pomoc nějakého odborníka, je právě prostředí škol a školního kolektivu, a to v důsledku narušených vztahů mezi spolužáky, vztahů s učiteli, selhávání v plnění nároků školní docházky. Často se v odpovědích objevuje také téma šikany, popř. kyberšikany. Na druhé příčce se pak umísťují potíže spojené s rodinným prostředím – neshody s rodiči, mezi rodiči, jejich rozvod apod.

Zatímco žáci základní školy ještě stále preferují pro řešení náročných situací kontakt s pedagogem dané školy, u žáků střední školy je to již odborník mimo pedagogický sbor. U obou skupin však v průběhu projektu došlo k posílení pozice a významu preventistky. Na střední škole je to právě ona, na kterou by se žáci obrátili nejčastěji. Na škole základní je preventistka v žebříčku hned

na druhém místě za pedagogy. Tyto výsledky korespondují, jak s tím, že nejvíce náročných situací u této cílové skupiny vzniká v souvislosti se školním prostředím, tak s tím, že žáci preferují při jejich řešení osobní kontakt s odborníkem v jejich přirozeném prostředí, kterým škola bezesporu je. I přes výše uvedené pozitivní výsledky projektových aktivit, přetrvává u určité části žáků nedůvěra ke všem odborníkům, a to u cca šestiny respondentů.

Z evaluace vyplývá, že žáci si byli dobře vědomi základních činností preventistky, kterými je pomoc v situacích, kdy žáka něco trápí a neví si s tím rady, a realizace preventivních aktivit. Pouze mladší žáci ZŠ se nechali mírně zmást nabídkou odpovědí, které jsou nad rámec kompetencí preventistky. Volby právnických a advokátních služeb či oddlužení mohou být způsobeny nižší schopností rozlišit pojmy v kontrastu s pojmem sociálně-právní poradenství, které součástí její práce je. S projektem Archa – Vylodění si spojují zejména možnost individuální konzultace s preventistkou, realizaci chodbových akcí a preventivních besed, ale také schránku důvěry či nástěnku preventistky. K nejoblíbenějším aktivitám projektu patří u žáků zejména chodbové akce a preventivní aktivity ve třídách.

Právě vysoké procentuální zastoupení odpovědí, že k projektu patří hlavně konzultační hodiny, potvrzuje, že žáci porozuměli poslání a cílům projektu velmi dobře. To, že tyto konzultační hodiny byly využívány v menším měřítku, pak vysvětluje zejména to, že obě školy vykazují menší míru rizikového chování. Žáci i studenti odůvodňovali to, že nevyužili možnosti individuálního rozhovoru, právě tím, že neměli potřebu něco řešit, nesetkávali se s náročnými situacemi, které by vyžadovaly kontakt s odborníkem. Nezanedbatelnou roli v odpovědích na otázku cílící na překážky ve využívání osobních konzultací hraje i nadále nepřekonání studu a vnitřních zábran, ale také obava, že žáky někdo uvidí.

Nenaplněná očekávání se objevila v souvislosti s využíváním webových a facebookových stránek projektu. Na obou školách se více prosadila webová stránka, facebooková stránka ji však ve využívání následuje. Jen málo žáků či studentů využívalo oba informační zdroje. Naopak velké procento respondentů nenavštěvovalo ani jednu z těchto stránek. Mezi to, co může být příčinou nižší míry využívání těchto nástrojů, můžeme zařadit např. malou atraktivitu stránek, stále ještě nedostatečnou míru propagace, ale také nižší úroveň vybavenosti rodin žáků zejm. základní školy (absence počítače a internetového připojení). Svoji roli zde může hrát také nižší míra zasažení rizikovým chováním u žáků těchto škol nebo samotná působnost preventistky na školách. Její pravidelná přítomnost nemusí být jen zdrojem zájmu a zvědavosti dozvědět se o ní, její práci a komunikovaných tématech více, ale také může být garancí toho, že pokud se žák setká se zátěžovou situací ve svém životě, tak může tuto situaci otevřeně a osobně konzultovat s přítomnou preventistkou, aniž by musel sám vyhledávat další informace. Toto vysvětlení koresponduje také s výsledky tohoto výzkumu, které potvrzují, že žáci preferují osobní kontakt s odborníkem v jejich přirozeném prostředí, kam škola jistě spadá.

Za přínos projektu považují žáci zejména získání spousty nových informací o různých tématech (krizová pomoc, šikana, dobrovolnictví, různé formy pomoci apod.), zvýšení povědomí o tom, kde v případě potřeby hledat odbornou pomoc, ale také ztrátu obav a zábran v jejím využívání. Z evaluace vyplývá, že většina žáků by uvítala pokračování projektových aktivit i v dalších školních letech. Přičemž by se mělo realizovat více chodbových akcí a také preventivních aktivit v jednotlivých třídách.

Podrobnější zpracování evaluačních výstupů od pedagogických pracovníků je v příloze tohoto dokumentu.

3.4 Vyhodnocení z pohledu projektového týmu

Hodnocení projektových aktivit v rámci projektového týmu probíhalo v průběhu celého období realizace projektu. Průběžné hodnocení probíhalo na konci každého pololetí a bylo podkladem pro vytvoření plánu období následujícího. Závěrečné hodnocení probíhalo na společných setkáních v průběhu července 2014, tedy po skončení plánovaných projektových aktivit ve školách.

Projektový tým se v rámci hodnocení projektu zaměřil především na hodnocení v oblastech:

- plánovaného projektového záměru
- personálního zajištění projektu a jeho řízení
- výběru pilotních škol, úrovně znalosti jejich prostředí před zapojením do projektu a jejich zapojení do projektu
- působení preventivní v pilotních školách, a to především s ohledem na její komunikaci s cílovou skupinou pedagogů, žáků a rodičů prostřednictvím preventivních a intervenčních aktivit
- tvorby a využití komunikační strategie
- zapojení cílové skupiny externích odborníků

47

Výstupem závěrečného hodnocení je tato Zpráva o realizaci pilotního projektu, a to především její části *Kritické zhodnocení jednotlivých oblastí* a *Doporučení*. Zkušenosti z dvouletého pilotního projektu, včetně využití komunikační strategie, jsou součástí výstupu *Metodika komunikace s ohroženými dětmi ve školách* (dle původního názvu: *Metodika komunikace s žáky a pedagogickými pracovníky zaměřená na využívání a zprostředkování služeb krizové pomoci a služeb pro rodiny s dětmi*).

Shrnutí závěrečného vyhodnocení:

Projektový tým vnímá pilotní projekt Archa – Vylodění jako **úspěšný**. Stanovený strategický cíl vnímá jako **naplněný**, a to i přesto, že některé oblasti se podařilo realizovat i ověřit více než jiné a že byl projekt ukončen pouze na dvou pilotních školách místo deklarovaných třech.

Projektový tým vnímal předložený **projektový záměr** po celou dobu projektu jako orientační, zejména navrhované aktivity projektu bylo nutné uzpůsobovat vznikající komunikační strategii a potřebám jednotlivých škol. **Časové nastavení** projektu na dva školní roky vyhodnocuje projektový tým jako kriticky minimální. Zkušenosti ukazují, že pro vstup do školy je první rok spíše rokem přípravným, seznamovacím. Dochází k vykomunikování vzájemné spolupráce, vzájemného očekávání, zjišťování potřeb. Teprve v druhém roce se

daří na zjištěné potřeby reagovat vhodnými aktivitami, je nastavena komunikace, a tudíž nedochází ke zbytečným nedorozuměním a prodlevám v realizaci projektu, je vytvořena důvěra mezi žáky, pedagogy a externím preventistou. Původně nastavená **personální kapacita** projektu se při ohlédnutí zpět ukazuje jak z praktických zkušeností Diakonie Západ, tak i zpětné vazby ze škol jako nedostačující. Z důvodu časového nedostatku tak bylo nutné přehodnotit zaměření se na jednotlivé cílové skupiny. Těžištěm projektu se stalo nastavení **komunikace s žáky a pedagogickými pracovníky, komunikace s rodiči a externími spolupracujícími odborníky** nebyla rozvinuta v takovém rozsahu, jak bylo plánováno. Přesto projektový tým hodnotí i realizaci aktivit či alespoň pokusy o ni směrem k těmto cílovým skupinám jako přínosnou. Komunikační strategie obsahuje řadu nástrojů, které zůstaly v rámci pilotního projektu pouze na papíře a jeho časová a personálně kapacitní náročnost neumožnila ověření jejich využití. Projektový tým tuto skutečnost vnímá jako výzvu do dalších projektových záměrů.

Výběr **pilotních škol** vnímá projektový tým jako vhodný pro zamýšlenou pilotáž. Bylo možné získat zkušenosti se školou velkou, střední i školou „rodinného“ typu. Důležité bylo též rozdílné prostředí základní a střední školy. Pilotní projekt ukázal potřebu kvalitního seznámení se s prostředím školy před plnou realizací projektu. V rámci pilotáže trvala úvodní fáze „navazování spolupráce“ mezi preventistou a konkrétní školou na každé pilotní škole minimálně jedno školní pololetí. Lze předpokládat, že tato doba bude potřebná i v případech, kdy už bude na počátku kompletně vytvořena komunikační strategie a program preventivních i intervenčních aktivit (v pilotním projektu se obojí teprve tvořilo). Zkušenost předčasného ukončení projektu na ZŠ v Kožlanech vnímá projektový tým jako velmi přínosnou a poučnou a chce z ní těžit při přípravě a realizaci dalších, obdobných projektových záměrů.

Jako velmi přínosné vnímá projektový tým přizvání **externího odborníka** ke spolupráci v **oblasti PR a marketingu**. Pohled odborníka přinesl nové pohledy na plánované aktivity uváděné v projektovém záměru. **Komunikační strategie** připravená na konci prvního školního roku pro využití v praxi podpořila výrazně proměnu realizovaných aktivit. Na počátku projektu plánované a cílovou skupinou téměř nevyužívané projektové aktivity typu preventivní kroužek či filmové odpoledne se díky vedení externího odborníka postupně proměnily na aktivity typu vítání žáků či chodbových akcí, které zasáhly ve své podstatě mnohem více respondentů a v rámci prezentace a prevence byly efektivnější a přesahovaly i školní prostředí. Jako velmi důležité vnímá projektový tým také sjednocení grafické vizualizace projektu, velkou výzvou stále zůstávají **webové stránky** www.helpyou.cz i postava **maskota Helpyho**. Záměrem do budoucna je realizovat tyto webové stránky společně s facebookovou stránkou jako více interaktivní a pro jednotlivé cílové skupiny zajímavější. Jeho pomoc byla patrná i v přijetí projektu jednotlivými školami poté, co začal být projekt více prezentován veřejnosti (tiskové zprávy, umístění informací o projektu na webové stránky školy apod.). Svůj podíl měl externí odborník také v průběhu realizace **dotazníkových a evaluačních šetření**.

V závěru pilotního projektu byla jako nejnáročnější oblast celého projektu označena projektovým týmem řada změn, které nastaly v oblasti **organizace Diakonie Západ** a **personálních změn** ode dne podání projektového záměru v září 2011 do konce jeho trvání v červenci 2014. Fúzování plzeňského střediska Diakonie, které původně projektový záměr podávalo, do střediska Diakonie Západ, změny v organizační struktuře, nové rozdělení služeb v nově vzniklé velké organizaci spolu se zcela novou vizualizací jednotlivých služeb byly pro realizační, projektový tým značnou zátěží. Ještě ve větší míře ovlivnily realizaci celého projektu personální změny v jeho počátku a v důsledku finanční nejistoty, zcela obvyklé v neziskové organizaci, také v jeho průběhu. Celá situace byla pro realizační, projektový tým velmi náročná a společně s podceněnou personální kapacitou projektu se odrazila v pomalejším „rozjezdu“ projektu. Díky podpoře preventistek supervizemi, pravidelnými poradami i zapojením dalších pracovníků do řízení projektu (externí odborník, koordinátor služby) se situaci podařilo zvládnout, aniž by výrazně ovlivnila realizaci celého projektu.

Závěr

Evaluační šetření na obou pilotních školách, ve kterých byl projekt zdárně ukončen, ukázalo jejich zájem o pokračování projektu v dalším školním roce. Zájem o projekt projevil i další dvě školy v lokalitách, kde Diakonie Západ provozuje nízkoprahová zařízení pro děti a mládež a kde v současné době dochází k rozvoji krizové pomoci. Diakonie Západ se proto rozhodla v aktivitách projektu nadále pokračovat. Pro školy je připravena nabídka projektových aktivit, které budou dle možností hrazeny z finančních prostředků získaných v rámci dalších grantových řízení, příp. se na jejich financování budou podílet samy školy.

Věříme, že pilotní projekt nám přinesl řadu zkušeností, že se dokážeme poučit ze silných i slabých míst jeho realizace a že je dokážeme využít při plánování a realizaci obdobných projektových záměrů. Zároveň doufáme, že se Metodika komunikace s ohroženými dětmi ve školách stane užitečným, stále aktualizovaným materiálem a také pomůckou pro organizace, které se podobně jako Diakonie Západ pokusí proniknout z pole sociálních služeb na pole škol.

Doplňkové soubory k pilotáži jsou součástí příloh závěrečné zprávy

Příloha 1	Personální data projektu
Příloha 2	Nominační formuláře
Příloha 3	Projektový záměr, harmonogram, rozpočet (původní + upravený)
Příloha 4	Projektové reporty
Příloha 5	Zápisy ze schůzek řídicího výboru
Příloha 6	Průběžná a závěrečná zpráva projektu
Příloha 7	Výstupy z dotazníkového šetření - jaro 2012
Příloha 8	Výstupy z dotazníkového šetření - podzim 2013
Příloha 9	Propagační materiály
Příloha 10	Tiskové materiály
Příloha 11	Tiskové zprávy
Příloha 12	Aktivity ve školách, plány, průběžné hodnocení
Příloha 13	Statistiky projektu
Příloha 14	Finanční udržitelnost projektu
Příloha 15	Ostatní materiály vztahující se k projektu
Příloha 16	Komunikační strategie pro období 2013_2014
Příloha 17	Metodika komunikace s žáky a pedagogickými pracovníky zaměřená na využívání a zprostředkování služeb krizové pomoci a služeb pro rodiny s dětmi
Příloha 18	Evaluace projektu
Příloha 19	Zpráva o realizaci pilotního projektu
Příloha 20	Podrobná výsledovka projektu
Příloha 21	Audity

